

HET SUCCES VAN DE DIENSTENCHEQUE p. 6

UITNEEMBAAR DOSSIER

**VLAANDEREN EN
SOCIAAL EUROPA**
p. 13 - 22

LUC MARTENS WIL VRIJHEID VOOR DE GEMEENTEN p. 32

GUST VAN DEN BERGHE OVER LITTLE BABY JEZUS OF FLANDR p. 24

EIGEN KRACHT CONFERENTIES VOOR HET GEZIN p. 10

26

De dagelijkse schending der mensenrechten

Voor hun boek *Aller/Retour* trokken Michael De Cock en Stephan Vanfleteren op met asielzoekers.

6

De toekomst van de dienstencheque

Leven we met ons grootste sociale succes van het afgelopen decennium boven onze stand?

32

Pleidooi voor een interne staatshervorming

Ex-welzijnsminister Luc Martens wil als voorzitter van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten sterke lokale besturen met financiële verantwoordelijkheid.

GOED IDEE: EEN BESCHAAFD EUROPA

2010 staat in het teken van de Europese strijd tegen de armoede. België is nog tot het einde van dit jaar voorzitter van de Raad van de Europese Unie. Een goed idee. Als Europa de levensstandaard van armere regio's wil opkrikken en de verarming van de rijkere regio's wil tegengaan, zal het een pak sociaal moeten worden. Nog een goed idee. Maar hoe sociaal kan Europa worden als het zelfs geen eensluitend economisch beleid kan voeren? Het een kan niet zonder het ander. Om onze welvaart rechtvaardiger te kunnen verdelen, moet er eerst welvaart worden gecreëerd.

Het probleem kan niet worden gereduceerd tot inkomensarmoede. Geldtekort is veeleer het resultaat dan wel de oorzaak van armoede. Alleen een totaalaanpak kan redding brengen om het netwerk van sociale uitsluitingen te breken. Daarom proberen we de basisrechten te versterken van mensen die in armoede leven. Ook zij hebben recht op onderwijs, werk, vrije tijd, huisvesting en gezondheidszorg. Die emancipatie van de arme mens is echter nog lang geen Europees feit. De kloof tussen arm en rijk is toegenomen, zowel bij ons als in de rest van Europa. Daar zal een nieuwe ronkende term als 'inclusieve activering', die de hulpverlening, het beleid en de academische wereld amicaal in de mond nemen, weinig aan verhelpen. En concrete maatregelen, zoals een Europees minimuminkomen, zullen alleen maar werken als de systeemvallen worden weggenomen.

Armoede zal onuitroeibaar blijven als er geen fundamentele houdings- en gedragswijziging ontstaat bij elke Europeaan. Zo'n ontwikkeling is zelden top down geforceerd, maar vanzelf zal het niet gaan. Als we niet willen wachten op een emancipatorische beweging van onderuit, weet onder meer het Trio wat gedaan. Het Trio, dat zijn de vorige (Spaanse), volgende (Hongaarse) en huidige (Belgische) voorzitter van de Raad van de EU. Zij hebben laten vastleggen dat kinderarmoede als prioriteit zou worden opgenomen in het EU-platform tegen armoede. Dat verankert alvast één prijzenswaardig initiatief in het beleid dat moet worden opgevolgd door onze verkozenen. Hoop doet leven, maar we moeten vooral hopen op meer: dat we niet alleen in een sociaal, maar ook in een beschaafd Europa kunnen leven dat elk van zijn inwoners alle rechten garandeert. Om Gandhi te parafaseren: een echte Europese beschaving zou een goed idee zijn.

Nico Krols,
Hoofdredacteur *Weliswaar*

► Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

INHOUD

- 04 **Actueel**
- 06 **Zorg op krediet**
De toekomst van de dienstencheque
- 10 **Families zijn zelfregulerende systemen**
Eigen Kracht helpt gezinnen zelf hun problemen op te lossen
- 12 **Actueel**
- 23 **Column Bodytalk**
Fantaseren over alzheimer
- 24 **Souffleren in het hooi**
Vlaamse film scoort dankzij personen met een handicap
- 26 **De risico's van het gelukzoeken**
Michael De Cock reist asielzoekers achterna
- 28 **Solidariteit als corebusiness**
Geert Messiaen (LM) schreef een boek over de gezondheidszorg in België
- 30 **De coöperatie verdient meer aandacht**
Dé ondernemingsvorm voor de zorgsector?
- 31 **In de beperking toont zich de meester**
Vermaatschappelijkt beleid voor personen met een handicap
- 32 **Gemeenten willen meer vrijheid**
Interview met Luc Martens, voorzitter van de VVSG
- 35 **De werken van...**
Piet Temmerman en Erwig Van Buggenhout
- 36 **Haantje-de-voorste**
Het Waalse plan van sociale cohesie
- 38 **Uitgelezen**

DOSSIER EUROPA

- 14 **Kinderen van de rekening**
Kinderarmoede op de politieke agenda
- 16 **Reddende engelen**
Netwerpleegzorg biedt grote voordelen
- 18 **Psychiatrie versus justitie**
Vlaamse forensische psychiatrie in Europa
- 20 **Ongelijk maakt ongezond**
Sociale determinanten en gezondheid
- 22 **Sociale inclusie op Europese wijze**
De Link werkt samen met buitenlandse collega's

TO WALK AGAIN: SPORT ALS DRIJFVEER

To walk again staat bekend als het geesteskind van topatleet Marc Herremans die in 2002 in een rolstoel belandde. Intussen is het uitgegroeid tot een organisatie die personen met een beperking stimuleert om te sporten. Op 4 november organiseerden ze een feelgoodevent in Merelbeke.

Wie helemaal overtuigd is van de voordelen van sport, is Henk Beyaert, een van de 'sterren' van het televisieprogramma *Vorbij de grens*. Daarin trok hij samen met negen andere personen met een handicap door Nicaragua. Henk Beyaert speelt zelf rolstoelbasket en put daar kracht uit. "Sporten is het beste middel om je goed te voelen en iets te betekenen. Je kan iets, dus je krijgt moed. Maar eerst moet je uit je schelp komen. Daarvoor zijn de sportinitiatiedagen van To walk again perfect. Daar ontmoet je mensen met dezelfde problemen die positief ingesteld zijn. Dat werkt inspirerend." (SVdB)

► Lees het volledige artikel over *To walk again* op weliswaar.be en maak kans op een gesigneerd exemplaar van *Vorbij de grens*, het boek van het gelijknamige tv-programma met foto's van Lieve Blancquaert.

Henk Beyaert uit *Vorbij de grens*.

ZELFREFLECTIE OP DE WERKVLOER

De welzijnssector gaat een moeilijke toekomst tegemoet, vooral door de gevolgen van de vergrijzing. Daarom moet er zwaar geïnvesteerd worden in zijn grootste kapitaal: personeel. Het Vlaams Welzijnsverbond raadt aan om de loopbaanbegeleiding te verstevigen.

Martin Carels is stafid bij De Triangel in Lovendegem, een dienstverleningscentrum voor personen met een verstandelijke beperking. Carels is er verantwoordelijk voor de loopbaangesprekken. "We geven al onze medewerkers de kans om even stil te staan bij hun carrière en hun toekomst. Het gaat ons niet alleen om competenties, maar ook om problemen, motivaties, toekomstdromen en verlangens. We stimuleren de zelfreflectie bij onze medewerkers en moedigen hen aan om actief aan hun loopbaan te werken."

"Als we kwaliteit willen voor onze zorgverlening, dan moeten we ervoor zorgen dat onze medewerkers zich goed in hun vel voelen. Daarin moeten we hen coachen en ondersteunen", zegt Carels. Een loopbaangesprek is niet verplicht. Wie eraan deelneemt, krijgt eerst een leidraad ter voorbereiding. Martin Carels: "Er worden objectieve vragen gesteld over de loopbaan in de organisatie bijvoorbeeld, over de keuze tussen vol- of deeltijds werk."

Uit die gesprekken komt vaak informatie die interessant is voor de organisatie. In eerste instantie waren de werknemers wel wat onzeker over het loopbaangesprek, zegt Carels. "Achteraf waren de meesten tevreden. Zo'n gesprek geeft energie, want ineens zie je weer meer uitdagingen." Met die extra energie zullen ze zich bij De Triangel kunnen wapenen tegen de moeilijke toekomst, hoopt Carels. "We hebben nood aan gemotiveerde en betrokken medewerkers die bij ons willen blijven werken. We kiezen ook voor diversiteit in de teams: mensen van verschillende leeftijden, met verschillende talenten, diploma's en competenties. En ten slotte proberen we – zeker met deze loopbaangesprekken – onze mensen sterker te maken." (SVdB)

- De lange versie van dit artikel vind je op weliswaar.be
- De conceptnota loopbaanbegeleiding van het Vlaams Welzijnsverbond kan je downloaden op www.vlaamswelzijnsverbond.be
- Reacties welkom op weliswaar.be/forum

OVERZICHT: HET BELGISCHE GEZONDHEIDSSYSTEEM

Naar aanleiding van het Belgische voorzitterschap van de Raad van de EU stelde het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (KCE) een beschrijving van het Belgische gezondheidssysteem op.

Het Belgische HiT (Health systems in Transition) rapport maakt deel uit van een serie van publicaties waarin eerder al de gezondheidssystemen van alle Europese landen, Canada, Australië, Japan en de landen van de voormalige Sovjetunie omschreven werden.

De Belgische gezondheidszorg staat internationaal bekend als een toegankelijk systeem met veel keuzevrijheid. De Belgen besteden een belangrijk deel

van het bruto nationaal product aan gezondheidszorg: 8% via de overheidsuitgaven en meer dan 2% via rechtstreeks door de patiënt betaalde remgelden, supplementen en niet-terugbetaalde prestaties. In dit Belgische HiT-rapport wordt onder meer aandacht besteed aan de groei van de uitgaven, maar ook aan de verschillende maatregelen om kwetsbare groepen te beschermen tegen de soms hoog oplopende eigen uitgaven. Verder vermeldt het rapport de initiatieven om de kwaliteit en de efficiëntie van de zorgverlening in België te verhogen en om de eerstelijnszorg te versterken. Ook de typisch Belgische nood aan coördinatie tussen verschillende zorgniveaus wordt besproken. Verder komen de maatregelen aan bod om het tekort aan zorgverleners aan te pakken, zoals een betere vergoeding van de wachtdiensten bij huisartsen en het aantrekkelijker maken van het beroep van verpleegkundige.

► www.kce.fgov.be

2011: VRIJWILLIGERS MAKEN HET VERSCHIL

2011 werd tot Europees Jaar van het Vrijwilligerswerk uitgeroepen. Volgend jaar is het tien jaar geleden dat het Internationale Jaar van de Vrijwilliger plaatsvond.

Tijdens het Europees Jaar van het Vrijwilligerswerk zal gefocust worden op duurzame acties en initiatieven. Het is de bedoeling dat de acties van 2011 dienen als fundamenten voor initiatieven die de jaren nadien volgen. De Europese Commissie zorgt voor de interne en externe afstemming en begeleidt de lidstaten van de Europese Unie die elk hun nationaal programma ontwikkelen.

Voor Vlaanderen zal het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw de nationale coördinatie op zich nemen. De diversiteit van het vrijwilligerswerk in beeld brengen is een van de belangrijkste doelstellingen van het Steunpunt. Het Steunpunt roept organisaties op zelf initiatieven te plannen, op zoek te gaan naar middelen, samenwerkingen op te zetten,... Wie vragen of suggesties heeft voor het Europees Jaar van het Vrijwilligerswerk kan deze doorgeven aan eva.hambach@vsvw.be.

► www.eyv2011.be

HOE INNOVATIEF BENT U BEZIG?

Het project *Zorginnovatie* ontwikkelde een onlinediagnose-instrument dat voorzieningen helpt hun innovatieve capaciteit te meten. Via deze innovatiemeter werd aan de deelnemers van het project een lijst uitdagingen voorgelegd.

De vijfhonderd deelnemers kiezen resoluut voor 'zorg op maat' en 'competente en geëngageerde medewerkers' als prioritaire uitdagingen voor de welzijnssector. Koen Hermans, projectleider Lucas KU Leuven: "De bevraging bevestigt de tendens. Het investeren in competente medewerkers vraagt meer inspanning van het reguliere en het volwassenenonderwijs.

Opvallend is dat de deelnemers minder bezig zijn met de vermarkting van de zorg en het belang van evidence-based werken. Dat vindt slechts een op tien deelnemers een prioriteit. En slechts 15% beschouwt interculturelisering als een prioriteit. Nochtans zal dit nodig zijn als welzijnsvoorzieningen ook voor de doelgroep van allochtone afkomst zorg op maat willen realiseren."

► www.zorginnovatie.be

DE TOEKOMST VAN DE DIENSTENCHEQUE

ONDERZOEK DE DIENSTENCHEQUE IS HET GROOTSTE SOCIALE SUCCES VAN HET AFGELOPEN DECENNIUM. RUIM 120.000 MENSEN DANKEN ER VANDAAG HUN BROODWINNING AAN. OOK VOOR DE WELZIJNS- EN GEZONDHEIDSSECTOR IS ER HEEL WAT VERANDERD. PROFESSOR JOZEF PACOLET (HIVA) VRAAGT ZICH AF OF WE ONS DE DIENSTENCHEQUE KUNNEN BLIJVEN VEROORLOVEN.

TEKST HAROLD POLIS | FOTO'S JAN LOCUS | ILLUSTRATIE GIDEON KIEFER

We vieren dit jaar de miljoenste gebruiker van de dienstencheque. Toegegeven, dat getal is een optelsom van alle gebruikers van de afgelopen zes jaar. Maar het geeft wel de impact aan die de dienstencheque heeft op onze samenleving. De dienstenchequebedrijven zijn als paddenstoelen uit

de grond geschoten. Het lijkt alsof er niet eerder zoveel is gestreken en gepoetst in Vlaanderen. Dat komt bijzonder veel mensen ten goede, zo blijkt uit *Bomen groeien niet tot in de hemel*, een studie van het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (HIVA – KUL) waarin de werkelijke kostprijs van de dienstencheque wordt onderzocht. “De 120.000 jobs, vooral voor vrouwen, hebben in België een deel van de gevolgen van de crisis kunnen opvangen”, stelt Jozef Pacolet vast in de inleiding. Een van de conclusies van de jaarlijkse studie over dienstencheques die IDEA Consult maakte in opdracht van de Federale overheid bevestigt dit: de economische crisis van 2009 heeft waarschijnlijk zo goed als geen invloed gehad op de tewerkstelling in het stelsel van de dienstencheques.

Een van de oorspronkelijke doelen van de dienstencheque was de strijd tegen zwartwerk. Jozef Pacolet:

WAT IS DE DIENSTENCHEQUE?

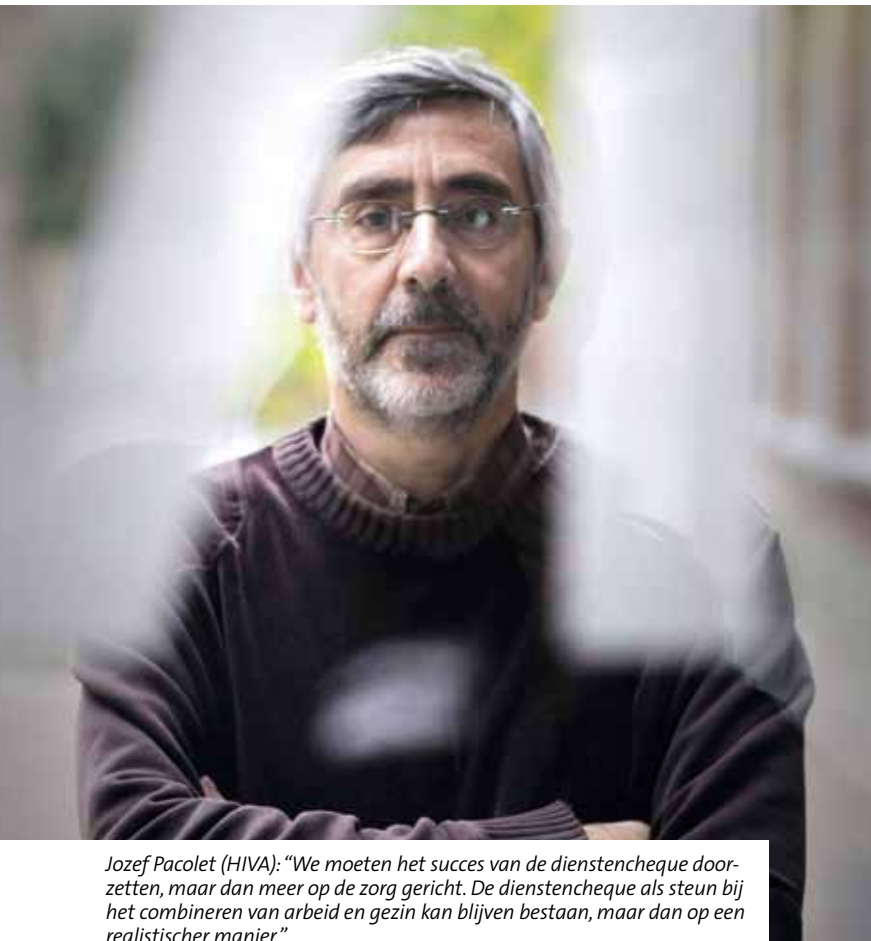
Het stelsel van dienstencheques is een initiatief van de federale regering ter bevordering van buurt-diensten en -banen. Het stelsel bestaat sinds begin 2004 en laat particulieren toe om een erkende onderneming te betalen voor hulp van huishoudelijke aard. Het doel van de maatregel is de creatie van nieuwe jobs, vooral voor laaggeschoolde werknemers en het omzetten van zwartwerk in loondienst. Het stelsel biedt ook aan PWA-medewerkers de mogelijkheid om over te stappen naar een volwaardig werknemersstatuut. Bovendien moet de dienstencheque de combinatie arbeid en gezin vergemakkelijken door huishoudelijke taken uit te besteden.

► www.dienstencheques-rva.be

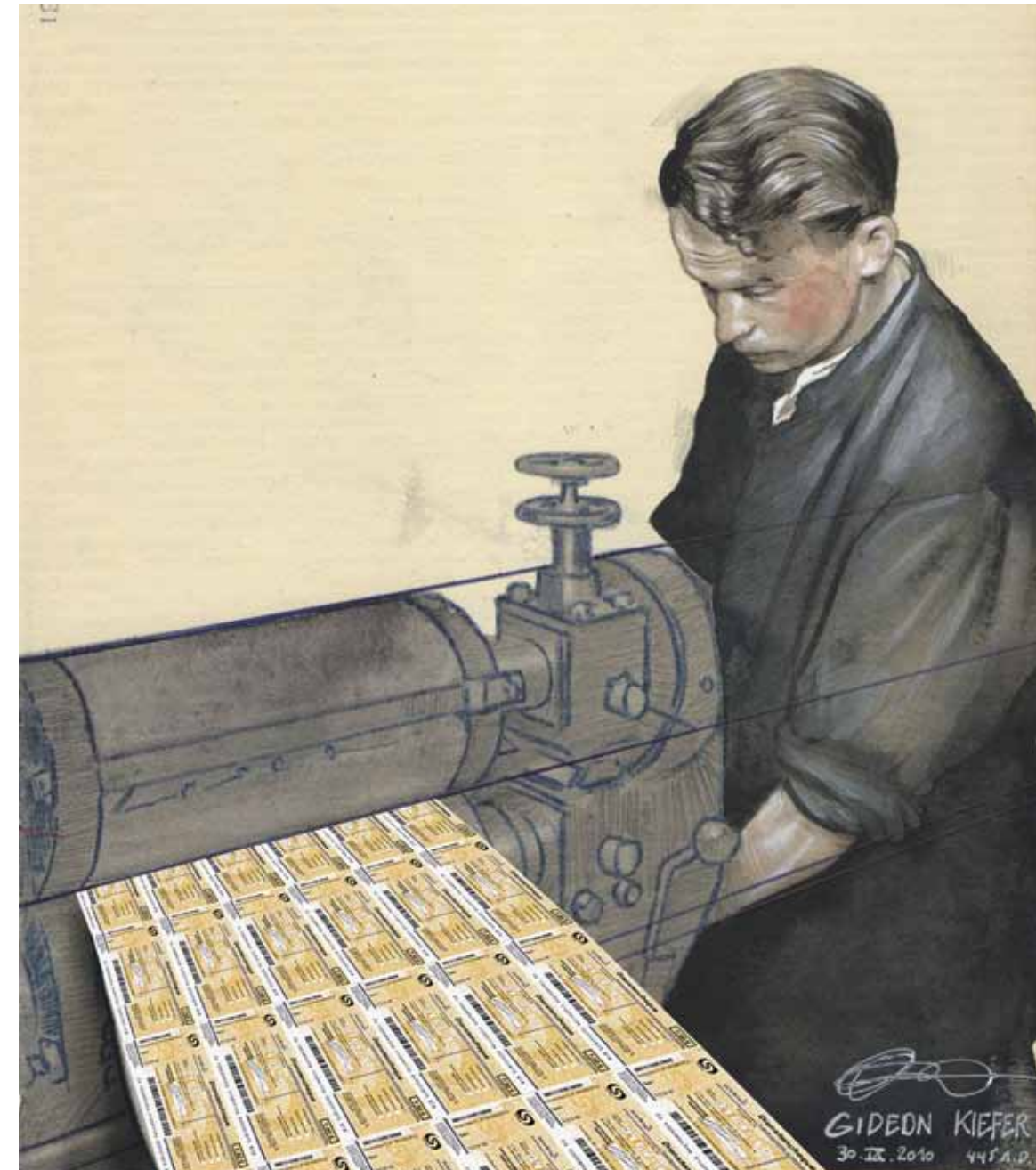
“Maar de dienstencheque heeft iets anders teweeggebracht. Er is namelijk een geheel nieuwe markt gecreëerd. De mensen die via dienstencheques aan de slag gaan, werkten helemaal niet in het zwart. Meer nog, de dienstencheque verdringt soms het reguliere circuit, zoals bij poetshulp. Maar ook bij tuinonderhoud en vervoerbedrijven zie je de grens opschuiven.” De dienstencheque is ook een tastbaar bewijs van de manier waarop onze economie is veranderd. We zijn minder gericht op het maken van dingen, meer op het verlenen van diensten. Het succes van de dienstencheque staat daarom niet los van de groei van de welzijns-

zorg. Er zijn nog raakpunten. Het systeem van de dienstencheque toont hoe relatief eenvoudig het is om werknemers te vinden, een oplossing waar de welzijnssector haast wanhopig naar op zoek is. Nogal wat zorggerelateerde jobs duiken op in de officiële lijst van knelpuntberoepen die door de VDAB is opgesteld.

“DE DIENSTENCHEQUES ZIJN GOED VOOR 120.000 JOBS. DIE HEBBEN EEN DEEL VAN DE GEVOLGEN VAN DE CRISIS KUNNEN OPVANGEN.”

Jozef Pacolet (HIVA): “We moeten het succes van de dienstencheque doorzetten, maar dan meer op de zorg gericht. De dienstencheque als steun bij het combineren van arbeid en gezin kan blijven bestaan, maar dan op een realistisch manier.”

TEKORT AAN WERKNEMERS IS RELATIEF

Een tekort aan leidinggevenden, verplegend en verzorgend personeel. Onderfinanciering. Nepstatuten. Die alarmerende verhalen klinken steeds luider. Een buitenstaander zou denken dat de zorgsector afstevent op een nationale ramp. De intersectorale vereniging voor socialprofitondernemingen VERSO schatte in augustus dat we tussen nu en 2015 67.500 extra mensen nodig hebben om al het werk gedaan te krijgen. Mark Selleslach, nationaal verantwoordelijke van LBC-NVK non profit, had het in april van dit jaar zelfs over "146.000 vacatures die ingevuld moeten raken" op langere termijn. Het Federaal Planbureau voorspelt dat we tegen eind 2014 ruim 71.000 nieuwe zorgjobs nodig hebben. Selleslach telt daar ruim 75.000 werknemers in de non-profit bij die ouder zijn dan 45. En dan zijn er de echte onheilstijdingen, zoals die van de Federatie Onafhankelijke Seniorencare (FOS). In september beweerde het FOS dat personeelsgebrek rvt's tot sluiting zou dwingen.

DE ZORGVRAAG ZAL, ONDER MEER DOOR DE GEVOLGEN VAN DE VERGRIJZING, TOENEMEN. DE DIENSTENCHEQUE BIEDT DE ZORGSECTOR KANSEN.

De zorgsector wordt vandaag getekend door paradoxen. De zorgvraag zal, onder meer door de gevolgen van de vergrijzing, toenemen. Tegelijkertijd kan de zorgcapaciteit de vraag niet bijhouden. De perceptie is dat we achter de feiten aanhollen. De fameuze wachtlijsten in de gehandicaptenzorg en de – voornamelijk stedelijke – woonzorgcentra symboliseren die trend. En terwijl de sector op zoek is naar tienduizenden nieuwe krachten, heeft een aanzienlijk deel van onze actieve beroepsbevolking (de leeftijdsgroep tussen 15 en 64) geen werk. In het eerste kwartaal van 2010 was de activiteitsgraad in België 66,8%, in Vlaanderen 70,1%. Dat is geen glansprestatie, zeker niet als je de situatie van de 50-plussers bekijkt: in die groep is ruim de helft inactief. We slagen er dus niet in onze ruime werknemersreserve in te zetten om aan de reële vraag naar arbeidskrachten te voldoen. Behalve dus met de dienstencheques.

Jozef Pacolet: "De explosie van de dienstencheque bewijst dat we grote aantallen mensen kunnen activeren, zelfs in de werkloosheid. Die 120.000 werknemers gaan aan de slag met een goed loon en een degelijke cao. De zorgsector moet niet bevreesd zijn om mensen te vinden. Wel zal het moeilijker zijn om

nog eens 120.000 mensen te vinden om hulpbehoevende personen bij te staan, in de gezinszorg of in rvt's. We moeten de explosie van de dienstencheque afwegen tegen de groei die de zorgsector nodig heeft."

GEEN BLANCO CHEQUE

Het stelsel van de dienstencheque kost de federale staat dit jaar om en bij de 1,24 miljard euro. De financiering loopt via de begroting van de RVA. De staat betaalt een deel van de cheque aan de dienstenbedrijfjes en geeft de gebruikers een fiscaal voordeel. Opgeteld kan de subsidie oplopen tot 80% van de kostprijs. Jozef Pacolet: "Hoe meer terugverdieneffecten je kan vinden, hoe goedkoper de cheque wordt. Men is daar zo creatief in dat de kraan verder wordt opgedraaid. De budgettaire realiteit is echter niet rooskleurig. Het zou spijtig zijn dat de dienstencheque het slachtoffer wordt van zijn eigen succes."

Met de dienstencheque kunnen mensen met een beperkte mobiliteit begeleid vervoer betalen. Maar ze kunnen er ook iemand boodschappen of huishoudelijk werk mee laten doen. Voor hen is de dienstencheque een zegen. Maar voor de grootste groep gebruikers is de dienstencheque een goedkope hulp om werk en gezin te combineren. Die conclusie lees je ook in de studie van IDEA Consult. Daarin worden acht beleidsopties gesuggereerd, gaande van een prijsverhoging, een prijsdifferentie op basis van het netto belastbaar gezinsinkomen tot het afschaffen van het fiscale voordeel. Jozef Pacolet pleit ervoor om het stelsel te heroriënteren naar de gebruikers die het echt nodig hebben. "Zelfs de bedenkers van de dienstencheque, zoals Frank Vandebroucke, vinden het stelsel te genereus. Ofwel gebruiken we de dienstencheque nuttiger, voor zorg bijvoorbeeld. Ofwel bewaren we de te grote generositeit en moeten we de belastingen verhogen. Vandaag wekken we echter de illusie dat het stelsel gratis is. We moeten streven naar redelijke tarieven."

ONEERLIJKE CONCURRENTIE?

Dienstenchequebanen mogen niet concurreren met de reguliere zorgjobs. Althans, dat is de theorie. De Vlaamse Gemeenschap probeert sinds 2009, via proeftuinen, zicht te krijgen op het gebruik van dienstencheques in de kinderopvang. Jozef Pacolet: "In de toekomst zal de toename van de zorgvraag zo groot zijn, dat de jobcreatie via dienstencheques in de zorg er zal komen. De diensten gezinszorg gebruiken vandaag de cheques als aanvulling van hun poetshulp. Zo is er een circuit gekomen dat nog niet bestond. Dat moet worden gestimuleerd. De private sector, die een aantal sociale taken van de

dienstencheque niet opneemt, is echter te rendabel en dreigt de non-profit uit de markt te concurreren. Op dat moment ben je de privatisering van het zorgaanbod aan het voorbereiden. Dat wilde men net vermijden voor hulpbehoevende personen."

Federgon, de federatie van partners voor werk (wervings- en selectiebedrijven, outplacement-, uitzend- en dienstenchequebedrijven) onthulde onlangs de resultaten van een studie van PricewaterhouseCoopers over de dienstencheques. Daaruit moet blijken dat de terugverdieneffecten groter zijn dan vermoed: 55,89%. Per 100 euro uitgaven vloeit dus net geen 56 euro terug naar de staat. Een eerdere studie van IDEA Consult in opdracht van de federale overheidsdienst Werk schatte het terugverdieneffect op 39,7%. Federgon vindt het ook onlogisch dat enkel de commerciële spelers vennootschapsbelastingen moeten betalen. Een rechtstreekse aanval op de social profit.

Jozef Pacolet: "De social profit moet een sterker standpunt innemen. Naar mijn gevoel schipperen ze te veel door twee doelgroepen aan te wijzen. Enerzijds de gezinshulp en de steun aan hulpbehoevende personen, anderzijds de andere hulp via dienstencheques. Ik denk dat we de bestaande middelen nodig zullen hebben om het succes van de dienstencheque verder te zetten, maar dan meer op de zorg gericht. De dienstencheque als steun bij het combineren van arbeid en gezin kan uiteraard blijven bestaan, maar dan op een realistische manier."

MEER ZORG

Een andere mogelijkheid is dat de thuiszorgdiensten hun aanbod via dienstencheques verder ontwikke-

DE DIENSTENCHEQUE IN CIJFERS (2009)

• Aantal gebruikers die minstens een keer dienstencheques bestelden	665.884
• Aantal aangekochte/ bezorgde cheques	78.673.829
• Aantal erkende ondernemingen die met dienstencheques werken	2.499
• Aantal werknemers in de loop van het jaar	120.324

Van de 665.884 actieve gebruikers woont 61,2% in Vlaanderen, 30,7% in Wallonië en 8,1% in Brussel. Tussen 2004 en 2009 is het aantal actieve gebruikers met 574% gestegen; het aantal erkende ondernemingen met 355%; het aantal terugbetaalde cheques met 1.311%.

(Bron: IDEA Consult)

Jozef Pacolet (HIVA): "We wekken de illusie dat het stelsel gratis is. Ofwel gebruiken we de dienstencheque nuttiger, voor zorg bijvoorbeeld. Ofwel bewaren we de te grote generositeit en moeten we de belastingen verhogen."

len. Jozef Pacolet: "In opdracht van het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin onderzoeken we momenteel de rol van de dienstencheque in de Vlaamse welzijnzorg. We merken dat de dienstencheque toch ook in andere zorgsectoren wordt gebruikt. Er is een grote vraag. Het budget van de dienstencheques is vast en zeker ook daarvoor bruikbaar. De thuiszorg en de residentiële zorg zouden gerust wat assertiever mogen zijn. Zij zijn beter geplaatst dan de commerciële sector om sociale taken uit te voeren. Hoewel die commerciële sector niet kan worden weerhouden om ook thuiszorg aan te bieden, op voorwaarde dat ze de regels volgen."

Jozef Pacolet pleit daarom voor een voluntaristische social profit: "Als er nieuwe behoeften en doelgroepen zijn, moet de social profit een aanbod ontwikkelen. Ik ken ontelbare ondernemers in de thuiszorg, de residentiële zorg en de ziekenhuizen. Mensen die hun metier verder moeten ontwikkelen met behulp van de dienstencheque."

- ▶ Jozef Pacolet, Frederic De Wispelaere en Sofie Cabus, Bomen groeien niet tot in de hemel. De werkelijke kostprijs van de dienstencheques, HIVA, 2010, 169 p. Downloaden op www.hiva.be/nl/publicaties
- ▶ Evaluatie van het stelsel van de dienstencheques voor buurtdiensten en -banen, 2009, IDEA Consult, 2010. Downloaden op www.socialeconomie.be/nieuws
- ▶ Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

EIGEN KRACHT HELPT GEZINNEN ZELF HUN PROBLEMEN OP TE LOSSEN

FAMILIES ZIJN ZELFREGULERENDE SYSTEMEN

OPVOEDING TOEN MIRJAM BEYERS MET HAAR KINDEREN ZELF IN CONTACT KWAM MET DE HULPVERLENING, MERKTE ZE HOE BELANGRIJK HET WAS DAT JE ALS GEZIN DE CONTROLE BEHOUDT. ZE ZOCHT HOE HET BETER KON EN VOND EIGEN KRACHT. EERST WERD ZE ZELF COÖRDINATOR VAN EIGEN KRACHT CONFERENTIES, ONDERTUSSEN COACHT ZE DE COÖRDINATOREN.

TEKST LIESBETH VAN BRAECKEL | FOTO JAN LOCUS

Mirjam Beyers (EKC.be): "Hulpverleners denken al te vaak dat zij moeten bepalen wat goed is voor een gezin, terwijl het gezin het zélf vaak het best van al weet."

Wat is een Eigen Kracht Conferentie en hoe wordt die voorbereid?

Mirjam Beyers, voorzitter EKC.be: "Wanneer er in een gezin iets misloopt – ruzies, een scheiding of andere problemen – kunnen vrienden en familie bij elkaar komen om samen naar een oplossing te zoeken. Een onafhankelijk coördinator – geen professioneel hulpverlener – helpt met de voorbereiding, geeft informatie en motiveert de familieleden om deel te nemen. Tijdens de conferentie werken familie en vrienden zonder begeleiding een plan uit om het

probleem op te lossen. De coördinator kijkt of het plan veilig en praktisch haalbaar is. Daarna kan de familie er zelf mee aan de slag."

De coördinatoren zijn geen opgeleide hulpverleners. Waarom is dat zo belangrijk?

"Je kijkt door een andere bril. Veel mensen die bij Eigen Kracht terecht komen, zitten al lang in de hulpverlening en zijn het beu. Het is dan een enorme meerwaarde als je kan zeggen dat je geen hulpverlener bent. Als leek kan je ook zeggen: 'Ik weet ook niet wat we moeten doen. Wat denk je zelf dat er moet gebeuren?' Mensen die al lang in hulpverlening zitten, worden passief, geven alles uit handen en wachten af tot iemand hen zegt wat ze moeten doen. Zij voelen zich mislukt en denken dat de hulpverlener het wel beter zal weten."

Hoe reageren mensen als je zegt: 'Ik weet het niet, wat denk jij?'

"De ene keer gaat het al wat vlotter dan de andere. Tijdens hun driedaagse opleiding leren coördinatoren daar wel mee om te gaan. Als iemand beweert geen vrienden of kennissen te hebben, vraag je wie ze zouden bellen als ze een droevig bericht krijgen. Dan geven ze meestal toch oude contacten op die ooit iets betekend hebben in hun leven. Als coördinatoren niet weten wat ze op een bepaalde vraag moeten antwoorden, is mijn standaardantwoord: 'Vraag het aan de familie zelf!' Hulpverleners denken al te vaak dat zij moeten bepalen wat goed is voor een gezin, terwijl het gezin dat zélf vaak het best van al weet. Eigenlijk moet je als coördinator proberen zo weinig

mogelijk te doen. Families zijn zelfregulerende systemen."

Hoe zien hulpverleners de nieuwkomers van Eigen Kracht?

"Aanvankelijk was er een sterk gevoel van concurrentie. Ze waren bang overbodig te worden. Maar nu wordt duidelijk dat er bij Eigen Kracht ook een rol weggelegd is voor de hulpverlener. Ze zijn vaak al lang 'onderweg' met een gezin. Ze zijn dan ook goed geplaatst om bij een conferentie de familieleden te informeren over de mogelijkheden die zij zien. 20% van het plan dat de familie tijdens de conferentie opmaakt, heeft met hulpverlening te maken. 80% gaat over inzet van de familie zelf. Op deze manier kunnen hulpverleners zich focussen op hun kern-

WAT IS DE SLEUTEL TOT DE OPLOSSING?

VRAAG HET AAN DE FAMILIE ZELF.

taken. Nog een voordeel is dat families geen wachtlijsten hebben. Zij kunnen onmiddellijk ingrijpen en zo voorkomen dat problemen verder escaleren. Soms zeggen hulpverleners dat ze zo'n plan ook wel hadden kunnen maken. Maar als het idee van de mensen zelf komt, is er een sterker draagvlak. Een oplossing die je zelf vindt, werkt altijd beter dan een die je wordt opgelegd."

► [Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum](http://www.weliswaar.be/forum)

WISSEL VAN DE MACHT EIGEN KRACHT CONFERENTIES

Burgers die hun problemen in eigen handen nemen, dat is de kern van de 'Family Group Conference'. Het fenomeen ontstond eind jaren '80 in Nieuw-Zeeland en heeft intussen de wereld veroverd. Rob van Pagée is een van de bezielers van de Eigen Kracht Conferenties in Nederland.

TEKST STEFANIE VAN DEN BROECK | FOTO BOB VAN MOL

Hoe zijn de Eigen Kracht Conferenties ontstaan?

"In Nieuw-Zeeland belandden er eind jaren '80 heel wat kinderen van etnische minderheden in de bijzondere jeugdzorg, terwijl dat vaak niet nodig bleek. De Maori's protesteerden. Ze konden niet langer verdragen dat de sociale diensten zomaar hun kinderen wegnamen. Ze wilden zelf een oplossing vinden, in hun ruime familiekring. De regering heeft zich daarover gebogen en heeft het systeem van de 'family group conference' in 1989 in een wet gegoten. Vanaf dat moment mochten de burgers eerst zelf een plan opstellen om hun probleem op te lossen. Zij werden het begin van de oplossing."

Het gaat dus om empowerment?

"Absoluut. Het is een wissel van de macht, een hele verschuiving in het systeem van de hulpverlening. En het viel op dat die mensen niet vroegen om hun kinderen in een 'bosrijke omgeving' te plaatsen, een favoriete oplossing van hulpverleners. Nee, de familieleden bleken heel veel zelf te kunnen oplossen. Neem nu een kind dat wordt mishandeld door zijn stiefvader. In de klassieke hulpverlening zou dat kind overgeplaatst worden naar een instelling of een pleeggezin. Maar waarom kan een oma er niet voor zorgen, met de hulp van ooms en tantes? In het klassieke systeem zou die

oma al snel afgekeurd worden, wegens te oud of te ziek. Maar de familie zelf vindt dat vaak wel een goede oplossing."

De Eigen Kracht Conferenties zorgen voor méér oplossingen?

"Ze is geen concurrentie voor de klassieke hulpverlening, maar een verbreding. Als we de families zelf laten zoeken naar een oplossing, is het netwerk groter. Gemiddeld zitten er dertien mensen in een conferentie. Er zijn meer oplossingen mogelijk, op maat van de familie."

► [Lees het volledige interview met Rob van Pagée op www.weliswaar.be.](http://www.weliswaar.be)

Rob van Pagée: "Eigenlijk gaan we terug in de tijd, vóór al die organisaties de problemen uit handen van de burger namen. Toen werd er ook in de ruime familiekring naar een oplossing gezocht."

EEN GEZONDHEIDSBELEID GEBASEERD OP TRANSPARANTE INFORMATIE

Pierre-Yves Geoffard is niet alleen professor aan de Ecole d'économie de Paris, door zijn opiniestukken in de krant *Libération* is hij ook een gezaghebbende stem in het debat over de Franse gezondheidszorg. Het Itinera Institute, een onafhankelijke denktank voor duurzame economische groei en sociale bescherming, nodigde hem uit om in Brussel een lezing te houden over de relatie tussen gezondheidsbeleid en informatie.

Volgens Geoffard steunt het gezondheidsbeleid in Frankrijk, en bij uitbreiding in de meeste andere Europese landen, te weinig op een rationele afweging van duidelijke cijfergegevens. Meer transparantie is noodzakelijk, zeker nu de uitgaven voor de gezondheidszorg in Frankrijk 11,7% uitmaken van het bruto binnenlands product (bbp) en door de vergrijzing ongetwijfeld zullen stijgen. Daarmee staat Frankrijk internationaal op de tweede plaats na, jawel, de Verenigde Staten (16% van het bbp).

Transparantie en indicatoren

Om de uitgaven in de hand te houden, sleutelen politici doorgaans aan de terugbetaling van medicijnen en medische zorg, en aan de tarieven voor medische prestaties. Dit alles zonder dat er aan het systeem zelf veel verandert. Geoffard pleit voor een echte hervorming die doortastende en meetbare gevolgen heeft. Daarbij moet niet alleen rekening worden gehouden met de globale economische consequenties, maar ook met de gevolgen voor de kwaliteit

van de zorg en de levenskwaliteit van de individuele patiënt. Een voorwaarde is dat er statistische informatie beschikbaar is over de kosten van een beleidskeuze, over de doeltreffendheid van de diverse therapieën, en over de gezondheidswinst voor patiënten per euro die wordt uitgegeven.

Vrije concurrentie?

Geoffard stelt uitdrukkelijk dat we niet op het functioneren van de vrije markt kunnen rekenen voor de optimalisering van de gezondheidszorg. Adam Smith had volgens hem wel gelijk toen hij stelde dat de vrije concurrentie ertoe leidt dat de beste bakkers overblijven en dat het brood aan de scherpste prijs te koop is. Maar door de asymmetrische relatie tussen patiënt en zorgverlener geldt dat niet in de gezondheidszorg. Toch heeft de beschikbaarheid van betere informatie een positief effect op de *empowerment* van de patiënt. En er zijn volgens Geoffard wel degelijk grote kwaliteitsverschillen tussen klinieken in Frankrijk, zodat objectieve indicatoren een goede zaak zouden zijn. Het Franse weekblad *Le Point* brengt jaarlijks een speciaal nummer uit met een kwalitatieve rangschikking van klinieken. "Hoewel ze niet echt de beste indicatoren gebruiken, is dat nummer toch telkens uitverkocht", zegt Geoffard. (EB)

ZORGINSPECTIE: NIEUWE NAAM, DEZELFDE KERNTAAK

Inspectie Welzijn, Volksgezondheid en Gezin gaat vanaf nu door het leven als Zorginspectie. Zo maakt het inspectieagentschap in één woord duidelijk dat het actief is in het brede Vlaamse veld van sectoren die op een of andere manier zorg aanbieden.

De naam van het agentschap is nieuw, de kerntaak blijft ongewijzigd. Aan de hand van inspecties en rapporten wil Zorginspectie een bijdrage leveren aan de kwaliteit van zorg binnen Vlaamse welzijns- en gezondheidssectoren. Dat doet Zorginspectie door de dagelijkse werking van voorzieningen te toetsen aan regelgeving en referentiekaders. Bij deze naam hoort niet enkel een nieuw logo, maar ook een gloednieuwe website: www.zorginspectie.be.

COÖPERATIEVEN ALS ONDERNEMINGSVORM

Kinderopvang, ouderen, personen met een handicap, innovatie in de zorg. Dat zijn de vier thema's die op de agenda staan van de studiedag die Cera en Arco organiseren.

Ben je werkzaam in de zorg- of welzijnssector? Wil jouw voorziening tegemoetkomen aan de maatschappelijke veranderingen? Heb je zin om kennis te maken met vernieuwende initiatieven? Dan kan je op 18 november van 9 tot 13 uur naar het Thermotechnisch instituut. Cera en Arco anticiperen op de veranderingen in de zorgsector en trekken de kaart

van de coöperatie als ondernemingsvorm.

► *Inschrijvingen:*
www.cera.be |
www.groeparco.be

Weliswaar.be

Uitneembaar DOSSIER

BIJ WELISWAAR 96 - NOVEMBER-DECEMBER 2010

EUROPA

BELGIË IS TOT DECEMBER 2010 VOORZITTER VAN DE EUROPESE UNIE. VOOR *WELISWAAR* DE GELEGENHEID OM NA TE GAAN HOE SOCIAAL EUROPA INTUSSEN IS. EN WAAR BEVINDT VLAANDEREN ZICH PRECIËS OP DE EUROPESE GEZONDHEIDS- EN WELZIJNSKAART?

KINDEREN VAN DE REKENING

EUROPA MATERIEEL WELZIJN, HUISVESTING, WELZIJN IN HET ONDERWIJS, GEZONDHEID, VEILIGHEID EN KWALITEIT VAN HET SCHOOLLEVEN: DAT ZIJN DE DIMENSIES VAN DE INDEX VOOR KINDERWELZIJN DIE DE ONDERZOEKERS VAN OASES VAN DE UNIVERSITEIT ANTWERPEN OPSTELDEN. NAAST EEN ANALYSE VAN HET PROBLEEM GEEFT HET RAPPORT AAN WAAR DE FOCUS VAN EEN EUROPEES TOTAALBELEID OP MOET LIGGEN OM KINDERARMOEDE EFFECTIEF TE BESTRIJDEN.

TEKST LIESBETH VAN BRAECKEL | FOTO JAN LOCUS | ILLUSTRATIE NORA THEYS

Het belang van voldoende en goede kinderopvang komt vaak terug in de verklaring van kinderarmoede. Dat is niet het eerste waar je aan denkt in die context.

Danielle Dierckx, coördinator OASes (Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad): "Als je kinderarmoede wil verklaren in een Europees perspectief is het interessant om te kijken waar de verschillen tussen de landen zitten. Daarbij viel op dat

de aanwezigheid van sociale voorzieningen en de toegankelijkheid ervan een grote impact hebben op de draagkracht van de gezinnen waarin die kinderen leven. Kinderopvang zorgt dat ouders kunnen gaan solliciteren of gaan werken. Externe hulp en kinderopvang geven gezinnen veerkracht. Scandinavië scoort goed op dit punt. België neemt een tussenpositie in, net als op de meeste andere punten in de analyse van kinderarmoede in Europa."

Sommigen zitten in de werkloosheidsval: werken levert minder op dan thuisblijven omdat kinderopvang en verplaatsing te veel kosten. Is de kinderopvang toegankelijk genoeg?

"In Vlaanderen hebben we de financiële drempel goed kunnen verlagen. Wat wel nog een knelpunt is, is de flexibiliteit. Als je werk zoekt, heb je niet elke dag opvang nodig. Dan is het moeilijk een plekje te vinden voor je kind. Daarnaast zou het personeel van de kinderopvang ook nog beter geïnformeerd moeten worden over wat het betekent om in armoede te leven. Dat zou misverstanden kunnen voorkomen en helpen om het gedrag van kinderen in armoede juist te interpreteren. Daar ligt een taak weggelegd voor wie kinderverzorgsters opleidt. Hetzelfde geldt voor de opleiding van artsen en leerkrachten. Hun specifieke taalgebruik houdt bepaalde ongelijkheden in onze maatschappij in stand."

Welke andere specifieke thema's zijn van belang in de analyse van kinderarmoede, in vergelijking met het algemene armoedeprobleem?

"De kwaliteit van de leefomgeving is belangrijk. Kinderen hebben speelruimte nodig, goede voorzieningen, rolmodellen om naar op te kijken en een

buurt zonder stigma. Ook het subjectieve welbevinden hebben we geanalyseerd door te kijken naar de relatie tussen ouder en kind, en het welbevinden op school en in de buitenschoolse activiteiten."

Het eindbesluit van het rapport is dat kinderarmoede, net als armoede in het algemeen, complex en meerlagig is. Er is een totaalbeleid nodig. Dat weten we toch al langer?

"Onze overheid is nog altijd te verkokerd. Armoedebestrijding moet in elk beleidsdomein een plekje krijgen. Maar we maken vorderingen. Ingrid Lieten is nu de minister die armoedebestrijding moet coördineren en die andere ministers moet aanzetten om van armoedebestrijding een prioriteit te maken. Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding dat al sinds 2001 opgemaakt wordt, legt verbanden tussen beleidsdomeinen. Ervarende deskundigen zitten ook steeds vaker mee rond de tafel om het beleid op verschillende niveaus te stofferen met hun praktijkervaringen."

Toch blijft het armoedeprobleem bestaan. Is het een kwestie van telkens op dezelfde punten te hameren tot er vooruitgang geboekt wordt?

"Het is een thema dat moet opboksen tegen andere beleidsthema's. In tijden van financiële crisis wordt economie de belangrijkste bekommernis van de regering. Het migratieprobleem legt ook veel druk op de OCMW's. Die thema's verdringen armoedebestrijding als thema. Het is de kunst om die mensen zichtbaar te maken. Dat is een taak voor het middenveld en alle organisaties die met armoedebestrijding bezig zijn."

De Lissabonstrategie moest tegen 2010 van Europa de meest welvarende regio van de wereld maken. Die strategie kreeg kritiek. Ze was te vaag en er waren onvoldoende inspanningen om de doelstellingen te halen.

"De tewerkstellingsgraad moest 70% halen en de toegang tot sociale voorzieningen moest verhoogd worden. Andere sociale maatregelen waren weinig tastbaar omschreven. In juni werd de EU-2020-strategie goedgekeurd als opvolger. Dit keer staan ook de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs en de vermindering van het aantal mensen in armoede als expliciete doelstellingen in de Europese strategie. Er moet een platform opgericht worden waar armoedeorganisaties uit heel Europa op regelmatige basis samenkomen om het beleid op Europees niveau mee voor te bereiden. Hopelijk wordt dat in het najaar van dit jaar concreter uitgewerkt."

Kinderarmoede is een van de thema's waar ons land de nadruk op legt tijdens het Europese voorzitter-

Danielle Dierckx (OASes) "Kinderen in armoede kunnen zelf niets doen aan hun situatie. Dat vergroot het publieke en politieke draagvlak voor het thema."

schap in de tweede helft van 2010. Vanwaar die keuze?

"Het feit dat het over kinderen gaat, vergroot het publieke en het politieke draagvlak voor het thema. Volwassenen in armoede krijgen vaak zelf de schuld voor hun problemen. Van kinderen weten we dat ze er niets aan kunnen doen. De aandacht voor het armoedeprobleem vergroot, omdat er andere, emotionelere dimensies naar voren komen: het welzijn van kinderen, pesten op school, kinderen die geen speelruimte in hun buurt hebben, kinderen die thuis geen plekje hebben om huiswerk te maken en om te ontsnappen aan de problemen van de grote mensen. Het thema wint stilaan aan belang in het beleidsdiscours. Hopelijk blijft het ook na het EU-voorzitterschap op de politieke agenda staan en wordt er actie ondernomen."

► www.ua.ac.be/oases

► [Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum](http://www.weliswaar.be/forum)

REDDENDE ENGELIEN

PLEEGZORG BELGIË IS VAN JULI TOT DECEMBER 2010 VOORZITTER VAN DE EUROPESE UNIE. IN HET KADER DAARVAN ORGANISEERDE PLEEGZORG VLAANDEREN IN LEUVEN EEN INTERNATIONAAL CONGRES OVER PLEEGZORG. *WELISWAAR* WAS ERBIJ EN NAM DE ENGELSE EN ZWEEDSE PLEEGZORG ONDER DE LOEP. **TEKST MARJORIE BLOMME | FOTO'S RV | ILLUSTRATIE NORA THEYS**

ENGELAND:

NETWERKPLEEGZORG NIET GENOEG GESTIMULEERD

Wat hebben Morgan Freeman, Oprah Winfrey, Barack Obama en Pierce Brosnan met elkaar gemeen? Het zijn niet alleen sterren, ze zijn ook allemaal in het systeem van netwerkpleegzorg opgevoed.

Netwerkpleegzorg is zo oud als de straat. Al eeuwen worden kinderen die niet meer door de eigen ouders opgevoed kunnen worden, bij familie of vrienden ondergebracht. Volgens Bob Broad, professor aan de London South Bank University en gespecialiseerd in gezinsstudies, moet de netwerkpleegzorg in Engeland, maar ook in heel Europa, beter ondersteund worden door de staat. "De voordelen van netwerkpleegzorg zijn enorm", zegt hij. "Het kost weinig en het zorgt ervoor dat kinderen in hun vertrouwde cultuur en omgeving blijven wonen." Netwerkpleegzorg is wettelijk erkend in Engeland, maar wordt volgens Broad te weinig gestimuleerd. Bovendien ligt de pleegzorgvergoeding voor familie en vrienden lager dan die van niet-verwante verzorgers.

Professor Bob Broad (London South Bank University): "De Europese overheden moeten wakker schieten en de pleegzorgers de erkenning geven die ze verdienen."

NETWERKPLEEGZORG WERKT

Sinds kort begint de Engelse overheid netwerkpleegzorg aan te moedigen, zij het minimaal en nog steeds met de nadruk op formele pleegzorg. "Terwijl onderzoek heeft aangetoond dat netwerkpleegzorg werkt. Kinderen uit de netwerkpleegzorg hebben minder last van gedragsproblemen en psychiatrische stoornissen. Ze hebben een groter aanpassingsvermogen. Bovendien is de duurzaamheid van zo'n relatie sterker en beter. Ze keren minder snel terug naar hun natuurlijke ouders dan kinderen in niet-aanverwante pleegzorg. Ze worden ook vaker geadopteerd." Volgens Broad moeten de Europese overheden in gang schieten. "We moeten de verzorgers de erkenning geven die ze verdienen voor de job die ze doen. Er is een eerlijke en geschikte financiële vergoeding nodig, een toegankelijk beoordelingskader en een ondersteunende dienst, ondersteuning voor de verzorgers en hulp bij het contact met de natuurlijke ouders. De enige overheid die daar echt werk heeft van gemaakt is de Franse."

ZWEDEN: VOOR IEDER PLEEGGEZIN EEN PERSOONLIJK 'CARE PLAN'

In Zweden wordt pleegzorg vaak door private bedrijven geregeld. Dankzij een persoonlijk 'Care Plan' boeken de Zweedse pleeggezinnen opmerkelijke resultaten.

Johan Ording is sociaal werker bij het privébedrijf Attendo, dat zich toelegt op hulpverlening aan pleeggezinnen, ouders en mensen met een handicap. "Pleeggezinnen staan er in Zweden nooit alleen voor", zegt Johan Ording. "We omringen hen met een team van sociaal werkers en psychologen of psychiaters. Zo worden de jongeren zelf ondersteund, maar ook de pleegouders."

Het Care Plan zorgt ervoor dat de hulpverleners (dus de sociaal werkers en de psychiater) om beurten afspreken met het pleegkind. Tussen die afspraken door komen ze ook een keer of twee samen met alle

betrokkenen (de pleegouders zijn daar dan ook bij) om de ontwikkelingen en veranderingen van de laatste weken te bespreken.

MET ZORG OMRINGD

Het Care Plan focust in de eerste plaats op het welzijn van het pleegkind en dat van zijn omgeving. "Omdat we geloven in die wisselwerking", zegt Ording. "Schematisch ziet het er ongeveer zo uit: je hebt een middelpunt, het pleegkind, dat omcirkeld is door de verschillende belangrijke spelers. Dat is de beginsituatie. Naargelang de situatie evolueert en ook het pleegkind zich anders gaat gedragen, kunnen de posities in de cirkel veranderen." In de ondersteuning van de pleegouders zorgen de hulpverleners er vooral voor dat er voldoende communicatie en continuïteit is. "De pleegouders kunnen ons dag en nacht bereiken voor een gesprek of praktische informatie."

NIETS FORCEREN

De hulpverleners leggen de nadruk op de samenwerking met de pleegkinderen. "Het pleegkind Robert is een goed voorbeeld. Toen hij pas bij zijn pleegouder Eva woonde, weigerde hij naar school te gaan. Dus zijn we begonnen met thuisonderwijs. De school protesteerde en zei dat we niet hard genoeg optraden, dat we niet genoeg lieten zien wie de baas was. We moesten strenger zijn en hem desnoods iets tegen zijn zin laten doen. Maar wij geloofden niet in die aanpak. En al zeker niet bij Robert. We hadden te maken met een gekwetst, beschadigd kind. Eerst moest puin geruimd worden, vooraleer we ons konden bezighouden met zijn sociale capaciteiten. En dus kreeg hij eerst antidepressiva voorgeschreven. Pas na een jaar, toen de medicatie echt begon te werken en zijn gedrag ook veranderde, was hij klaar voor het tweede luik: zijn sociale vaardigheden weer aanscherpen. Maar nooit door hem te forceren of hem stappen te laten zetten waar hij zich niet goed bij zou voelen. En

Johan Ording (Attendo): "Eerst moesten we bij Robert puin ruimen, pas daarna konden we zijn sociale vaardigheden aanscherpen."

vorige winter is hij voor het eerst terug naar school gegaan. Hij is er zelfs een volledige dag gebleven. Vroeger kreeg hij paniekaanvallen als hij een andere tiener zag. Vandaag is hij rustig en geconcentreerd." Ording is er zich van bewust dat dit geen wondermethode is en dat beschadigde kinderen voor de rest van hun leven met trauma's en onverwerkt verdriet blijven zitten. Ook in het geval van Robert is dat zo: "We moeten realistisch blijven. Robert zal altijd in behandeling en onder toezicht moeten blijven. Hij heeft een paar schooljaren gemist en heeft zijn persoonlijkheid eenzijdig ontwikkeld. Daar waar hij een jaar geleden een bang, depressief en geobsedeerd kind was, is hij nu een trotse puber die weer kan communiceren, kan lachen en naar feestjes trekt."

- ▶ Voor een schets over de situatie in Nederland en Frankrijk, kunt u terecht op www.weliswaar.be
- ▶ Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

PSYCHIATRIE VERSUS JUSTITIE

GEESTELIJKE GEZONDHEID

FORENSISCHE PSYCHIATRIE KRIJGT IN BELGIË NOGAL WAT KRITIEK.

ZO ZOU ER WILLEKEUR BESTAAN IN HET TOEREKENINGSVATBAAR VERKLAREN VAN VERDACHTEN.

BEGIN DECEMBER ORGANISEERT HET KENNISCENTRUM VOOR FORENSISCH PSYCHIATRISCHE ZORG

(KEFOR) VAN HET OPENBAAR PSYCHIATRISCH ZORGCENTRUM REKEM EEN EUROPEES CONGRES MET

INTERNATIONALE SPECIALISTEN. **TEKST STEFANIE VAN DEN BROECK | FOTO JAN LOCUS | ILLUSTRATIE NORA THEYS**

Wat houdt forensische psychiatrie precies in?

Inge Jeandarme, forensisch psychiater en projectleider van KeFor: "Het draait allemaal rond de raakvlakken tussen psychiatrie en justitie. We houden ons bezig met de diagnose en behandeling van mensen die een misdrijf hebben gepleegd, maar ontoerekeningsvatbaar zijn verklaard. De zogenaamde 'geïnterneerden'. Maar daarnaast zitten er in de gevangenis ook heel wat mensen die in principe toerekeningsvatbaar zijn, maar toch psychiatrische stoornissen hebben. Ook zij vallen binnen het vakgebied van de forensische psychiatrie."

Wat zijn de nieuwste ontwikkelingen?

"Tot twintig jaar geleden ging de aandacht vooral naar de patiënt. Wat is zijn ziekte precies? Hoe kunnen we hem behandelen? En vooral, hoe kunnen we zijn leed verminderen? Maar de afgelopen decennia is de forensische psychiatrie meer onder de aandacht van het grote publiek gekomen. De aandacht gaat vandaag vooral naar de veiligheid, naar het verminderen van het gevaar voor de samenleving. Dankzij wetenschappelijk onderzoek kunnen we beter inschatten welke patiënten een groot risico betekenen."

Waarom wordt er internationaal vooral naar Canada gekeken?

"Canada is voor ons het absolute referentieland. Het hele gerechtelijke systeem is er gericht op behandeling en rehabilitatie. Ook voor 'gewone' gedetineerden, trouwens. Uit onderzoek is al vaak gebleken dat criminelen niet 'beter' worden in een gevangenis. Ze blijven misdaden plegen. In Canada heeft men die boodschap goed begrepen en durft men de klemtoon te leggen op begeleiding. Dat kan gaan om het zoeken naar een nieuwe job, scholing of medische behandeling. Zij plukken daar nu de vruchten van, want de Canadese recidivecijfers zijn wel gedaald."

Is Nederland het gidslid voor Vlaanderen?

"Tot op zekere hoogte. Nederland heeft verschillende gradaties van toerekeningsvatbaarheid. In België is het zwart of wit: je bent toerekeningsvatbaar of je bent het niet. Bij onze noorderburen zijn er drie 'tussenfasen'. De maatregelen zijn genuanceerder. Je kan er een combinatie van een celstraf en een psychiatrische behandeling krijgen. Bovendien heeft iedereen die in min of meerdere mate ontoerekeningsvatbaar wordt verklaard, recht op een behandeling. Als die mensen toch langer in de gevangenis moeten blijven, door wachtlijsten, kunnen ze een schadevergoeding vragen. Bovendien worden ze opgevolgd van bij het vooronderzoek tot na hun ontslag uit de instelling. Toch zijn er ook nadelen verbonden aan het Nederlandse systeem. Het is erg duur en de behandelingen nemen veel tijd in beslag. Ze kunnen tot elf jaar duren."

Hinkt Vlaanderen achterop?

"We zijn niet het slechtste land – in Frankrijk en Oost-Europa is de situatie minstens even erg – maar er kan veel verbeterd worden. Van de vierduizend

"HET BLIJVEN MENSEN"

Twee vooraanstaande sprekers op het congres zijn de Canadese professoren Stephen Hart en William Marshall. Die laatste benadrukt dat pedofielen in de eerste plaats mensen blijven. Uit onderzoek blijkt dat doorgewinterde pedofielen maar 8% van hun tijd doorbrengen met pedofilieregerelateerde zaken. Door hen helemaal gelijk te schakelen met hun daden, doe je die mensen dus tekort. Professor Hart vindt het op zijn beurt schrijnend dat er zo weinig middelen worden vrijgemaakt om te zoeken naar een effectieve behandeling voor psychopathie. "Er is nog steeds geen enkel bewijs dat het te behandelen is, maar het tegenovergestelde is ook nog niet bewezen. We moeten dus blijven zoeken."

geïnterneerden, zitten er op dit moment ongeveer duizend in de gevangenis. Een op de vier zit dus niet op zijn plaats. Ze moeten soms jaren wachten voor er een plaats vrijkomt in een psychiatrische instelling. Er is al heel lang sprake van twee nieuwe centra, in Gent en Antwerpen, maar het gaat allemaal veel te traag. Zo gaat het ook met de nieuwe wet op internering. Die is al een paar jaar geleden gestemd, maar is nog altijd niet in voege getreden. Het was nochtans een goede aanzet, waarin bijvoorbeeld een specifieke opleiding werd geëist voor gerechtspychiateren. Die is er nu niet, en bovendien worden die mensen heel slecht betaald. Geen wonder dus dat hun werk een soort loterij is. Er zijn geen vaste criteria om te bepalen of je geïnterneerd wordt of niet."

Zijn Europese richtlijnen noodzakelijk?

"Doordat de gerechtelijke systemen zo verschillend zijn in de lidstaten, is dat helaas bijna onmogelijk. Een opsomming van ethische criteria zou misschien wel zinvol zijn. Zodat tenminste duidelijk wordt wat er allemaal in een psychiatrisch dossier van een verdachte moet staan. Nu is het nattevingerwerk. Elke gerechtspychiater voert het naar eigen inzichten uit."

Wat verwacht u van het congres?

"Er komt een aantal vooraanstaande professoren, onder meer uit Canada, die elk over hun eigen vakgebied zullen spreken. Twee thema's die zeker aan bod zullen komen, zijn psychopathie en seksuele delinquentie. Daarnaast zullen we ook stilstaan bij mensen met een verstandelijke beperking. Zij horen duidelijk niet thuis in het gerechtelijke circuit, maar komen er wel vaak terecht. Ook schizofrenie wordt een interessant thema, omdat het niet altijd duidelijk is hoe gevaarlijk die patiënten zijn voor de samenleving. De internationale experts zullen ten slotte

enkele aanbevelingen geven voor het Europese beleid, zodat daar hopelijk snel verbetering in kan komen."

Inge Jeandarme, forensisch psychiater: "Er zijn geen vaste criteria om te bepalen of je geïnterneerd wordt of niet."

► *Conferentie Forensisch psychiatrische zorg in Europa, 9-10 december 2010, OPZC Rekem, Landcommanderij Alden Biesen, Kasteelstraat 6, 3740 Bilzen | www.opzcrekem.be.*

► *Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum*

ONGELIJK MAAKT ONGEZOND

GEZONDHEID HOE KOMT HET DAT BEPAALDE GROEPEN IN DE SAMENLEVING VAKER ZIEK ZIJN DAN ANDERE? EN WAAROM HEEFT EEN LAAGGESCHOOLDE MEER TE LIJDEN ONDER LUCHTVERVUILING DAN EEN HOOGGESCHOOLDE? SARA WILLEMS (UGENT) ONDERZOEKT SOCIALE ONGELIJKHEDEN DIE VERSCHILLEN IN GEZONDHEID VEROORZAKEN. ZE GEEFT DIE KENNIS OOK DOOR AAN HUISARTSEN IN SPE. **TEKST LIESBETH VAN BRAECKEL | FOTO JAN LOCUS | ILLUSTRATIE NORA THEYS**

Wie het heeft over gezondheidsverschillen door sociale gelijkheden denkt meteen aan het Amerikaanse gezondheidssysteem. Maar hoe doet ons land het op dat vlak?

Sara Willems, vakgroep Huisartsgeneeskunde en Eerstelijnsgezondheidszorg: "Ons gezondheidssysteem scoort goed op de wereldranglijst. We hebben het grote voordeel dat meer dan 99% van onze bevolking een ziekteverzekering heeft en dat die verzekering veel risico's dekt. Toch zien we nog knelpunten in toegankelijkheid van de zorg. Patiënten moeten nog altijd remgeld betalen bij de dokter. Ik vind een financiële drempel voor gezondheidszorg

pervers. Remgeld remt selectief: mensen met een hoog inkomen worden er niet door tegengehouden, mensen met een laag inkomen wel. Er zijn andere manieren om aan gezondheidszorg te doen. In een wijkgezondheidscentrum krijgt de arts een forfaitair bedrag per patiënt en moet de patiënt niets betalen. Zelfs zonder financiële rem blijkt dat systeem rendabel. Deze centra doen hun patiënten wel nadenken over hun gebruik van gezondheidszorg. Wanneer iemand een huisbezoek vraagt, zal het secretariaat polsen of de patiënt echt niet naar het centrum kan komen. Het globaal medisch dossier is ook al een stap in de goede richting, omdat het korting geeft op het remgeld. Het zou nog beter zijn als de regeling derde betaler algemeen ingevoerd werd. Patiënten betalen dan enkel nog het remgeld, de rest neemt de mutualiteit rechtstreeks op zich. Voor mensen in armoede kan dit al, maar het brengt voor artsen veel administratie mee. De maximumfactuur is ook al een stap in de goede richting, maar daar speelt het probleem van 'uitgesteld genot'. Tot je aan het maximumbedrag zit, moet je wel alle kosten ophoesten. Dat is soms moeilijk voor mensen die het elke maand financieel zwaar hebben."

Hebben mensen in armoede naast gebrek aan geld nog andere redenen om een bezoek aan de dokter uit te stellen?

"Ze schamen zich om hun versleten ondergoed aan de dokter te tonen of om te zeggen dat ze de medicatie niet kunnen betalen. Ook horen we dat ze het gevoel hebben dat dokters niet weten wat het is om in armoede te leven. In de opleiding van huisartsen zijn we daar van het eerste tot het laatste jaar mee bezig. Door een rollenspel waarbij de studenten zelf een patiënt met een bepaald profiel spelen kunnen ze aan den lijve ondervinden wat bijvoor-

beeld een economische crisis doet met het leven van mensen uit de lagere klasse. Zo voelen ze snel dat het leven niet altijd eerlijk is. In communicatietraining geven we hen generieke competenties mee om te praten met mensen die anders zijn. Dat kan dan zowel over de nationaliteit gaan, als over sociale klasse, geslacht of karakter."

Welke factoren bepalen of je een gezond leven zal hebben?

"Je genen en je geslacht hebben een invloed. Daar word je natuurlijk mee geboren. Voor je individuele leefstijl – roken, voeding, beweging – kies je al dan niet bewust. Je woon- en werkomgeving zijn belangrijk, maar ook de maatschappij speelt een belangrijke rol. Het zijn allemaal factoren die je gezondheid beïnvloeden en ze gelden voor elke bevolkingsklasse. Maar het is de sociale klasse waartoe je behoort die mee bepaalt in welke mate die factoren doorwegen."

Welke mechanismen spelen daarin een rol?

"De plaats die je inneemt op de sociale ladder heeft een invloed. Als je constant het gevoel hebt dat je niets betekent en niets te zeggen hebt, dan heeft dat een negatieve invloed op je gezondheid. Mensen uit een lagere klasse hebben een groter risico om blootgesteld te worden aan gezondheidsrisico's. Ze wonen vaker in buurten met vervuilende fabrieken, hebben vaak een tekort aan lichaamsbeweging, eten minder fruit en wonen vaker in een woning waar er dagelijks wordt gerookt. Bij dezelfde blootstelling aan gezondheidsrisico's houden mensen uit lagere sociale klassen er zwaardere gevolgen aan over. Als een arbeider en een bediende in dezelfde fabriek werken en dezelfde ongezonde lucht inademen, zal de arbeider daar toch meer last van ondervinden. Omdat de kans groot is dat de arbeider ook in een buurt met ongezonde lucht woont en de bediende niet. Levensloopeffecten spelen ook. Er is ooit onderzocht tot welke klasse mensen behoren als ze geboren worden, als ze twintig zijn, en bij hun pensioen. Daaruit blijkt dat wie in een lagere klasse geboren wordt, maar zich door studies en werk tot de middenklasse opwerkt, gemiddeld toch vroeger sterft dan iemand die in een middenklassegezin is geboren. Ziek worden heeft voor een laaggeschoolde ook zwaardere economische gevolgen dan voor een hooggeschoolde. Een bediende die in een rolstoel belandt, kan vaak zijn job blijven uitoefenen. Een fabrieksarbeider wordt dan meestal werkloos."

Kan Europa een rol spelen in het wegwerken van die ongelijkheden?

"Zeker. Ik denk dan in de eerste plaats aan de Wereldgezondheidsorganisatie. Die heeft de laatste

ALS JE CONSTANT HET GEVOEL HEBT DAT JE NIETS BETEKENT IN DE MAATSCHAPPIJ, DAN IS DAT SLECHT VOOR JE GEZONDHEID.

jaren een boost gegeven heeft aan het bewustzijn over gezondheidsongelijkheden, niet alleen bij wetenschappers maar ook bij politici. Maar dat volstaat niet. We moeten nu een stap vooruit zetten, al is dat niet makkelijk in een land waar de bevoegdheid over gezondheid verdeeld is over een federale staat en drie gemeenschappen."

Sara Willems (UGent): "Ziek worden heeft voor een laaggeschoolde zwaardere economische gevolgen dan voor een hooggeschoolde. Een bediende die in een rolstoel belandt, kan vaak zijn job blijven uitoefenen. Een fabrieksarbeider wordt dan meestal werkloos."

► www.healthinequalities2010.be

► Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

DE LINK WERKT SAMEN MET BUITENLANDSE COLLEGA'S

SOCIALE INCLUSIE OP EUROPESE WIJZE

EUROPESE UITWISSELING “ZOWEL INHOUDELIJK ALS OP HET VLAK VAN ERKENNING EN FINANCIERING STAAN WE IN VLAANDEREN HET VERST MET DE PRAKTIJK VAN ERVARINGSDESKUNDIGEN IN ARMOEDE EN SOCIALE UITSLUITING”, ZEGT LUT GOOSSENS VAN DE LINK. DE INTERNATIONALE AANDACHT VOOR HET VLAAMSE MODEL VAN ARMOEDEBESTRIJDING VIA ERVARINGSDESKUNDIGEN IS MEDE HET GEVOLG VAN HET EUROPESE SAMENWERKINGSPROJECT ‘THE MISSING LINK’.

TEKST ERIC BRACKE | FOTO BOB VAN MOL | ILLUSTRATIE NORA THEYS

Lut Goossens: “Tine Van Regenmortel van het HIVA (KUL) bracht ons in contact met drie partners die onderling al een Europees inclusieproject in geestelijke gezondheidszorg en psychiatrie hadden opgezet. Samen met Fokus Bremen, IGPB Amsterdam en Fontys Hogeschool Eindhoven besloten we een ruimer uitwisselingsproject op poten te zetten. We namen er ook partners bij uit Bulgarije (GIP in Sofia) en Portugal (Moinho in Lissabon). Uitgaande van onze zwakten en sterkten hebben we een programma georganiseerd dat het voor elk van de partners mogelijk moet maken zich te verbeteren.” Goossens werd aangesteld als algemeen coördinator van The Missing Link. Het project dat ze samen met financieel coördinator Jörg Utschakowski (Fokus) uitschreef, werd gehonoreerd door het Europese Leonardo da Vinci-programma voor levenslang leren. “Opvallend was dat de basiswaarden en de methodieken in alle landen op elkaar leken. Het was dus niet moeilijk om een basisdocument te schrijven waar alle partners zich konden achter scharen. In een tweede fase hebben we al het bestaande materiaal over programma’s en methodieken in kaart gebracht. We ontwikkelden ook vier nieuwe producten: *train the trainer*-programma’s voor ervaringsdeskundigen en opgeleide deskundigen met wie ze samenwerken, een evaluatie-instrument voor de tandem van ervaringsdeskundige en academisch geschoolede deskundige, een evaluatie-instrument waarmee cursisten hun eigen groeiproces en empowerment kunnen volgen, en ten slotte een uitwisselingsprogramma voor cursisten en opleiders. In een derde fase ontwikkelen we drie producten die gericht zijn op tewerkstelling van ervaringsdeskundigen bij organisaties.”

Lut Goossens (De Link): “Opvallend was dat de basiswaarden en de methodieken in alle landen op elkaar leken.”

EVALUATIE ERVARINGSDESKUNDIGEN

The Missing Link wil ook de impact meten die ervaringsdeskundigen hebben op de sociale inclusie. IGPB Amsterdam zal dit evaluatieonderzoek voor zijn rekening nemen. “Wij laten cineast Fabio Wuytack een creatieve documentaire maken die een beeld geeft van onze aanpak”, zegt Goossens. Het project eindigt in 2011, maar de partners willen een verlenging van twee jaar aanvragen om te komen tot een Europees ondersteunings- en kenniscentrum voor ervaringsdeskundigheid. Lut Goossens meent dat Europa daar oren zal naar hebben. “László Andor, de Europese commissaris van Werkgelegenheid, Sociale zaken en Inclusie, was enthousiast toen we hem in Straatsburg onze manier van werken uitlegden.”

- ▶ Lees het volledige artikel op weliswaar.be
- ▶ www.themissinglinkeurope.eu
- ▶ Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

FANTASEREN OVER ALZHEIMER

TEKST MARLEEN FINOULST, HOOFDREDACTEUR BODYTALK | ILLUSTRATIE MIEKE LAMIROY

Wenig ziekten spreken zo tot de verbeelding als alzheimer. De ziekte die zou voorkomen bij 9,3% van de 65-plussers (Qualidem-studie KULeuven en Universit  de Liège), tast om nog onbekende redenen de hersenen aan. Als er geen genezende behandelingen worden gevonden, zal de groep dementerenden tegen 2050 verdubbelen.

Wereldwijd wordt geld gepompt in alzheimeronderzoek. Dat levert onnoemelijk veel publicaties op met verhalen die makkelijk een eigen leven gaan leiden. Onlangs vonden onderzoekers van de Universiteit van Oxford dat megadosissen vitamine B het krimpen van de hersenen op oudere leeftijd vertragen. Mensen met een kwijnende hersenmassa scoren inderdaad minder goed op geheugentests en geheugenverlies is een van de eerste symptomen van de ziekte van Alzheimer. Maar het is hoegenaamd niet duidelijk of we nu met z'n allen massaal vitamines moeten slikken om de aftakeling van ons brein tegen te gaan. Toch kopte de Britse krant *The Independent* dat dagelijkse inname van vitamines het risico op dementie tot de helft vermindert. Een nieuwe mythe is snel geboren.

In de jaren '60 en '70 deden geruchten de ronde dat voeding en drank uit aluminium potten, pannen en blikjes alzheimer kon veroorzaken. Diverse onderzoekers zijn tot de conclusie gekomen dat aluminium geen invloed heeft op het voorkomen van de ziekte van alzheimer. Toch heeft aluminium kookgerei het nooit meer goed gedaan.

Een andere hardnekkige mythe is het verband tussen aspartaam en geheugenverlies. De kunstmatige zoetstof wordt allerlei onheil aangewreven: naast kanker zou de substantie dus ook de hersenen aantasten. Hardnekkige onzin die ondertussen al in meer dan honderd wetenschappelijke studies is weerlegd. En toch blijven heel wat mensen geloven in het onheil van aspartaam. Of wat te denken van amalgaam, het veelgebruikte ingrediënt in grijskleurige tandvullingen. Volgens sommigen veroorzaakt het alzheimer. Ook dat is al meermaals weerlegd door moegetergde wetenschappers.

Met de winter voor de deur maken we graag weer brandhout van het geloof dat griepvaccins dementie in de hand werken. Hier blijkt het tegendeel waar: gevaccineerde ouderen lopen iets minder risico om dement te worden.

Er is op dit moment maar  n duidelijke risicofactor met zekerheid bekend: leeftijd. Hoe ouder je wordt, hoe groter je risico op de ziekte van alzheimer. Voor de overgrote meerderheid van de gevallen bestaat er zelfs geen familiale tendens. Slechts  n op tien alzheimerpati nten heeft een erfelijke vorm, die zich al op jongere leeftijd manifesteert (v or het zestigste levensjaar).

Opleidingsniveau wordt vaak genoemd als beïnvloedende factor. Hoe meer je met je hersenen werkt, hoe minder snel ze verslijten. Dat klinkt logisch. Slimme mensen zouden daardoor minder risico lopen op alzheimer. En wie minder slim is, kan zijn brein nog altijd trainen met speciaal daartoe ontwikkelde games (Nintendo). Maar helpt het ook? In zekere zin wel: hersenwerk scherpt je geheugen aan en gaandeweg scoor je beter op geheugentests. Of zulke spelletjes ook de ziekte van Alzheimer tegenhouden, is vandaag echter verre van bewezen.

► Marleen.Finoulst@bodytalk.be

► Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

Gust Van den Berghe: "Met deze film wilde ik het eenvoudige verhaal een kans geven. Kleine films hebben de kracht om grote verhalen te vertellen."

VLAAMSE FILM SCOORT DANKZIJ PERSONEN MET EEN HANDICAP

SOUFFLEREN IN HET HOOI

CAFÉ SOCIAL DE LUXE

GUST VAN DEN BERGHE HAD NOOIT DURVEN DROMEN DAT ZIJN AFSTUDEERPROJECT 'EN WAAR DE STERRE BLEEF STILLE STAAN' ZOU WORDEN GESPEELD OP HET FILMFESTIVAL VAN CANNES. EN DAT MET EEN MINIMAAL BUDGET EN EEN CAST VAN ALLEEN GEHANDICAPTE ACTEURS. **TEKST MARJORIE BLOMME | FOTO'S BAS BOGAERTS**

Het ontbreekt de 25-jarige Van Den Berghe halloerminst aan ambitie en begeestering. Met zijn afstudeerproject *En waar de sterre bleef stille staan* gooit de jonge filmmaker hoge ogen. De film is een adaptatie van het gelijknamige toneelstuk van Felix Timmermans uit 1924. Suskewiet, Pitje Vogel en Schrobberbeeck, drie armoedzaaiers, besluiten met kerst 'Driekoningen' te zingen om wat geld te verdienen. Op de terugweg naar huis zijn ze onverwacht, als echte Drie Koningen, getuige van de geboorte van het kindje Jezus. Ontroerd schenken ze al hun zuurverdiende centen weg. 's Ochtends beginnen ze echter te twijfelen aan hun beslissing. En wanneer ze de volgende kerst besluiten opnieuw te zingen ontstaat er ruzie over hun intenties.

NIET MODERN GENOEG

Van den Berghe heeft moeten knokken om deze film rond te krijgen. In de eerste plaats moest hij zijn docenten op school overtuigen dat het wél een goed

idee was om dit verhaal te verfilmen. "Op school hebben ze verschillende keren geprobeerd om me op andere gedachten te brengen", zegt hij. "Ze vonden dat ik geen cinema wilde maken, maar 'verfilmd theater'. Achteraf gezien begrijp ik het wel een beetje. Ik kwam af met een oer-Vlaams verhaal, met in de hoofdrol mensen met het syndroom van Down, tegen een achtergrond van een pastoraal Vlaanderen dat niet meer bestaat. Ik begrijp nu beter waarom ze zeiden: 'We zien er de moderniteit niet echt van in.'"

Maar Van den Berghe dreef toch zijn zin door. "Ik had geen groot budget en geen grote namen, maar ik geloofde in mijn scenario, in mijn team en vooral in de acteurs."

Van bij het begin wilde Van den Berghe met acteurs met een handicap in zee gaan. "Toen ik het verhaal las, wist ik al dat ik niet met professionele acteurs zou werken. De taal van Timmermans is simpel en zijn personages zijn volks. Het is een stuk dat geschreven

werd om in parochiezalen op te voeren. Eenvoud was de enige manier om dat allemaal tot zijn recht te laten komen: een eenvoudige setting, eenvoudige dialogen en eenvoudige mensen. Het was gemakkelijker om hen te laten acteren dan een professionele acteur." Van den Berghe wilde vermijden dat de film gekunsteld overkwam. "Het was een enorm voordeel dat de acteurs niet wisten waar het over ging. Door hun onbevangenheid hebben we veel kunnen improviseren, wat het spontane en natuurlijke van de film alleen maar ten goede kwam."

IN HUN WAARDE LATEN

De acteurs vond hij in Turnhout, bij dagcentrum 't Margrietje en Theater Stap, een theatergezelschap waarin mensen met een handicap centraal staan. "Ik heb veel centra voor gehandicaptenzorg opgebeld, maar Stap en 't Margrietje geloofden bijna onmiddellijk in mijn project. Mensen met een handicap worden vaak als onmondige kinderen behandeld. Maar bij Stap was dat anders. Ze behandelden hen als volwassenen, met een eigen wil en persoonlijkheid."

"Theater is belangrijk voor die mensen. Al spelend ontdekken ze de wereld. Ze leren zo veel over zichzelf en komen zichzelf tegen. Bij Stap krijgen ze die kansen. In sommige instellingen wordt de persoonlijkheid van mensen met een handicap beknot. In mijn film mochten ze zichzelf zijn. Ik vond het belangrijk om hen elke keer mee te nemen als ik ergens uitgenodigd werd. Zo zijn ze ook meegegaan naar Cannes. We hebben er hand in hand gelopen. Zij zijn de echte sterren, zij dragen de film, zij hebben mijn verhaal tot een unieke prent gemaakt."

SOUFFLEREN IN HET HOOI

Van den Berghe maakte de film samen met de acteurs. "Ik kom dan misschien nauwelijks in beeld, toch zit ik in bijna elke scène", zegt hij. "Als ik niet achter een baal hooi zat om te souffleren, deed ik achter de camera bewegingen voor die zij dan moesten naspelen. Om hen voor te bereiden, ging ik altijd drie kwartier voor de opnames met hen apart zitten. Per repetitie zocht ik naar cues zonder dat ze het beseften. Het was een fysieke, plastische manier van film maken."

Improviseren betekende niet dat iedereen zijn gang ging. "Ik ben soms streng geweest, want het was natuurlijk niet altijd lachen geblazen. Maar meestal was ik ontroerd door hun sérieux, door hun verbetering en hun levenslust."

NIET MORALISEREN

"Ik wilde geen thematische film maken en dat is het volgens mij ook niet geworden. Ja, de strijd tussen goed en kwaad zit erin. Maar dat is inherent aan het

Gust Van den Berghe: "Toen ik het verhaal las, wist ik al dat ik niet met professionele acteurs zou werken. De taal van Timmermans is simpel en zijn personages zijn volks."

'EN WAAR DE STERRE BLEEF STILLE STAAN' TOONT DE MENS ZOALS HIJ IS: NIET ZWART OF WIT, MAAR GRIJS.

verhaal van Timmermans. Op school waren er veel afstudeerprojecten over druggebruik, zelfmoord of abortus. Interessant, maar te zwaar om in een film te gieten. Met deze film wilde ik het eenvoudige verhaal een kans geven. Kleine films hebben de kracht om grote verhalen te vertellen. Zwaarbeladen thema's laten dat niet snel toe. Ik heb geprobeerd om de mens realistisch weer te geven: niet zwart, niet wit, maar grijs. En soms kun je slechte dingen ook vergeven, omdat je weet dat het goede overwint."

- ▶ En waar de sterre bleef stille staan ging bij het ter perse gaan in première op het Filmfestival van Gent.
- ▶ Gust Van den Berghe ontving op het filmfestival van Athene de prijs voor de beste regie.
- ▶ Op 21 en 22 december wordt de film in verschillende Vlaamse culturele centra tegelijk vertoond. Een ticket kost 5 euro. De lijst met vertoningen vind je op www.ontdekwaardesterstillebleefstaan.be
- ▶ Meer info: www.littlebabyjesus.eu
www.theaterstap.be
www.margrietje.eu

MICHAEL DE COCK REIST ASIELZOEKERS ACHTERNA

DE RISICO'S VAN HET GELUKZOEKEN

EMBEDDED JOURNALISM

VOOR ZIJN BOEK ALLER/RETOUR TROK THEATERMAKER EN JOURNALIST MICHAEL DE COCK MET FOTOGRAAF STEPHAN VANFLETEREN EERST NAAR DE EUROPESE BUITENGREZEN EN VERVOLGENS NAAR DE AFRIKAANSE KUSTEN WAAR MENSEN KLAARSTAAN OM TE VERTREKKEN. HIER VOLGDE HIJ GELUKZOEKERS DIE DE OVERSTEEK NAAR LONDEN WILDEN MAKEN. ZIJN JOURNALISTIEKE ODYSSEE TOONT AAN DAT ONZE AANPAK VAN DE MIGRATIESTROOM NIET RATIONEEL IS. "HET BELEID DOET VOORAL AAN WINDOW DRESSING." TEKST ERIC BRACKE | FOTO'S STEPHAN VANFLETEREN | PORTRET BOB VAN MOL

"Het thema 'alles achterlaten' heeft me altijd geboeid", zegt Michael De Cock. De problematiek van nieuwkomers loopt dan ook als een rode draad door het oeuvre van de directeur van het Mechels theater 't Arsenal. Hij had zijn acteurs een bundel interviews met nieuwkomers gegeven, maar ze bleken niet geneigd zich erin te verdiepen. Rik Van Cauwelaert van *Knack* was wel geïnteresseerd en via hem vond De Cock de weg naar de journalistiek. Een uitgever zag er een boek in op voorwaarde dat de auteur in de teksten zijn eigen stem liet doorklinken. Later was het materiaal ook de basis voor een voorstelling in de laadbak van een vrachtwagen. In zijn nieuwe boek *Aller/Retour* neemt De Cock ons mee naar Malta en Slowakije. Hij zoekt mensen op aan de Senegalese kust die in gammele bootjes hun

leven riskeren om Europa te bereiken en onderhoudt contacten met nieuwkomers in Oostende.

Blijft u het thema bespelen omdat de reguliere media weinig aandacht hebben voor de toestroom van nieuwkomers?

Michael De Cock: "De media hebben inderdaad een ongemakkelijke relatie met dit onderwerp. Zij focussen wel op een dramatisch verhaal, maar onderbouwde documentaire journalistiek hierover ontbreekt. Ook politici zijn niet geïnteresseerd, want het gaat over mensen die niet mogen stemmen. In de culturele sector is het niet beter. In het theater doet men vooral aan navelstaren, maar ik heb het contact met de wereld buiten nodig. En de verhalen die ik optekende, kruipen onder je vel."

Hoe verklaart u dat de problematiek voor de Europese poortwachters in Malta en Slowakije zo verschillend is?

"Er gaat veel geld naar de bewaking van de Europese buitengrenzen. Zowel Malta als Slowakije wil tonen dat ze goed bezig zijn. In het oosten probeert men de grenzen hermetisch af te sluiten. Dat is onmogelijk, maar toch krijg je er nauwelijks nieuwkomers te zien. Nieuwkomers steken als spoken de grens over. Zij die worden opgepakt in de dorpen voorbij de grens worden meteen teruggestuurd naar Oekraïne. In Slowakije worden weinig nieuwkomers geïnterneerd en de centra zijn er voldoende ruim."

"In Malta zijn de nieuwkomers zichtbaarder en er is ook meer racisme. Met hun bootjes spoelen ze in groten getale aan op de kusten van het eiland. Ze worden opgesloten in te krappe ruimten, waar ze zich gedragen als apen, zoals de Maltese majoor

Consiglio zegt. Alles wat los zit, moet eraan geloven en het is er een vieze boel. Er ontstaat hypertensie aan beide kanten en bewakers gaan sneller door het lint."

De weinige nieuwkomers die van het eiland wegkomen, worden teruggestuurd omdat Malta het land is waar ze Europa zijn binnengekomen...

"Dat is een gevolg van de Dublin II-verordening die bepaalt welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielerzoek. De bedoeling is om asielschoppen te vermijden, wat in theorie een goed idee lijkt. Maar in de praktijk is het een contra-productieve regeling die nieuwkomers als in een flipperkast van hot naar her kaatst. Het is een draak van een wetgeving, zeker omdat sommige lidstaten het niet nauw nemen met de opvang en bescherming van nieuwkomers. Griekenland is een berucht voorbeeld, maar ook in België is het niet zoals het hoort. Dag in dag uit worden hier fundamentele rechten geschonden. In principe kunnen nieuwkomers rekenen op rechtsbijstand, maar ze vertrouwen pro-Deadvocaten niet. De nieuwkomers geloven dat ze voor de overheid werken en de advocaten geven openlijk toe dat ze uit zichzelf niets ondernemen. 'Ze liegen tóch', zeggen de advocaten..."

Wat waar is in veel gevallen.

"Natuurlijk, mensen passen zich aan de geldende criteria aan. Als je neus blauw moet zijn om binnen te mogen, verf je hem blauw. Op het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen proberen jonge universitaire nieuwkomers te betrappen op leugens en ongerijmdheden in hun verhaal. Dat gebeurt soms heel arbitrair. Ze veronderstellen dat het geheugen feilloos functioneert of dat een vrouw die zegt herhaaldelijk verkracht te zijn, liegt omdat ze geen tranen laat."

"Mensen die voldoen aan de criteria voor asiel behoren tot een marginale groep. De overgrote meerderheid zijn geen vluchtelingen die beantwoorden aan de Conventie van Genève. Die mensen, noem ze gelukzoekers, zullen blijven komen. Maar het beleid wil de bevolking sussen. Zo laat men voor de zomervakantie een dertigtal mensen vrij in Merksplas om plaats te maken voor nieuwkomers die men aan de kust oppakt. Of men stuurt nieuwkomers terug naar Moldavië en een week later staan ze weer in hetzelfde dorp. Wat voor zin heeft dat?"

Wat verwacht u dan wel?

"De verkleuring van onze maatschappij is niet tegen te houden en dus moeten we inzetten op een mentaliteitsverandering. De mensen zijn hier en de vraag is wat we er nu mee doen. We moeten ook aanvaarden dat niet iedereen denkt zoals wij. Dat betekent niet dat we onderdrukking van vrouwen zomaar moeten slikken. Wel dat we moeten beseffen dat onze visie op het individu bijvoorbeeld niet spoot met Afrikaanse familiestructuren. Ik gruw van het integratiemodel dat streeft naar assimilatie. Dat model heeft duidelijk gefaald. Een gesegregerde samenleving zoals in Londen en New York is ook bij ons onvermijdelijk."

- ▶ Michael De Cock en Stephan Vanfleteren, *Aller/Retour*. De grenzen van Fort Europa, Meulenhoff Manteau, 364 p., ISBN 978 90 8542 171 9
- ▶ Weliswaar deelt vijf exemplaren uit van *Aller/Retour*. Stuur voor 10 november 2010 een mailtje naar forteuropa@weliswaar.be met vermelding van uw postadres.
- ▶ Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

Michael De Cock: "Mensen passen zich aan: als je neus blauw moet zijn om binnen te mogen, verf je hem blauw."

GEERT MESSIAEN (LM) SCHREEF EEN BOEK OVER DE GEZONDHEIDSZORG IN BELGIË

SOLIDARITEIT ALS COREBUSINESS

BELEID EEN BETERE ORGANISATIE VAN DE GEZONDHEIDSZORG STAAT BOVENAAN HET VERLANGLIJSTJE VAN GEERT MESSIAEN. DE SECRETARIS-GENERAAL VAN DE LIBERALE MUTUALITEIT SCHREEF EEN BOEK EN HOUDT DAARIN EEN VURIG PLEIDOOI VOOR KEUZEVRIGHEID, SOLIDARITEIT EN SAMENWERKING. "WE MOETEN AAN LANGETERMIJNDOELEN WERKEN EN ONS MINDER BLINDSTAREN OP BOEKHOUDKUNDIGE NORMEN." **TEKST HAROLD POLIS | FOTO JAN LOCUS | ILLUSTRATIE IEF**

Om ons te beschermen tegen de gevolgen van ziektes en ongevallen worden we lid van een ziekenfonds. Die 'mutualiteit' staat in België sterk. Lidmaatschap is verplicht, maar de leden morren niet. Ruim 97% van de burgers is tevreden met de Belgische gezondheidszorgen. De ziekenfondsen spelen hierbij een centrale rol. Ze beheren de ziektekostenverzekering die we met z'n allen bekostigen door werkgevers- en werknemersbijdragen af te dragen aan de sociale zekerheid. Voorlopig mogen de kosten van de

gezondheidszorg jaarlijks toenemen met 4,5% boven inflatie. Maar die groeinorm staat al lang onder druk. Geert Messiaen heeft een duidelijk beeld van wat ons te doen staat: "Gezondheidszorgbeleid wordt in dit land gevoerd vanuit een boekhoudersmentaliteit. We moeten de noden van de bevolking voor ogen houden en op basis daarvan langetermijndoelen uitwerken. Een van die doelen zou bijvoorbeeld kunnen zijn dat je in een regio efficiënt rvt's bouwt. Vandaag houdt men vaak op met plannen aan de grens van een stad of een gemeente."

ZORG BETER ORGANISEREN

Een toegankelijke en eerlijke gezondheidszorg veronderstelt een stevige organisatie. En die kan stukken beter, zegt Messiaen. "In ons land bestaat er eigenlijk geen coherent gezondheidsbeleid. De bevoegdheden zijn verdeeld onder twaalf excellenties, verspreid over vijf regeringen. De Liberale Mutualiteit pleit al lang voor één minister die de eindverantwoordelijkheid draagt, eerder dan een volledige defederalisering van de sociale zekerheid." Een klassieker is de onnatuurlijke opdeling tussen residentiële en ambulante zorg. Maar het aantal voorbeelden is legio. De infrastructuur van de woonzorgcentra is een regionale bevoegdheid, de verzorging volgt dan weer de federale regelgeving. En zo gaat het met heel wat structuren, personeelsstatuten of informaticasystemen. "De sociale zekerheid kost geld, maar de mens is ons kostbaar. Dat is voor ons als mutualiteit het uitgangspunt. Daarom is samenwerking zo belangrijk. Neem nu een heikel thema als fijn stof. Waarom organiseren alle betrokken actoren, ziekenfondsen inclusief, geen gezamenlijke activiteiten? Preventie is een wettelijke opdracht van de ziekenfondsen, maar gezondheidsvoorlichting is geregionaliseerd."

BIJ EEN DERDE VAN DE BELGEN DIE VOOR LANGE TIJD OF DEFINITIEF WERKONBEKWAAM WORDEN, ZIJN PSYCHISCHE PROBLEMEN DE OORZAAK.

GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG

Geert Messiaen ziet in de geestelijke gezondheidszorg een van de belangrijkste uitdagingen voor de volksgezondheid: "Als je naar het aantal 'psychiatrische ziekenhuisbedden' kijkt, dan bekleden we op wereldvlak de tweede plek. Ondanks die prestatie komen we tekort bij het invullen van de zorgnoden. De ambulante zorg is immers te weinig uitgebouwd. Het aanbod is te klein. De diensten kampen met wachtlijsten. Er zijn te weinig psychiaters. De ziekteverzekering komt niet tussen in psychotherapie bij een klinisch psycholoog. En er is onvoldoende begeleiding bij de overgang van residentiële naar ambulante zorg." Die *treatment gap* moet verdwijnen. Eind vorig jaar kreeg het fameuze artikel 107 uit de federale ziekenhuiswet groen licht. Dit artikel zorgt ervoor dat psychiatrische ziekenhuizen flexibeler zullen kunnen omspringen met de middelen die hen werden toegekend door de federale minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

Geert Messiaen: "Naast het feit dat je ook hier, volgens mij, het best werkt met één minister die de zorg coördineert, heb je een grotere samenwerking nodig tussen het Vlaamse en federale niveau. En bij die samenwerking moet bovendien justitie worden betrokken." Er wordt volgens Messiaen nog te weinig aandacht besteed aan de preventie van psychische problemen. Terwijl de cijfers tot bezinning stemmen. Bij een derde van de Belgen die voor lange tijd of definitief werkonbekwaam worden, vormen psychische problemen de oorzaak. En bij het deel van de bevolking dat vijftien jaar of ouder is, kampt één op vier met psychisch onwelbevinden.

ZORG IS GEEN COMMERCE

De corebusiness van de Liberale Mutualiteit is solidariteit, tussen Noord en Zuid, jong en oud, gezonden en zieken, actieven en niet-actieven. Een brede, toegankelijke en solidaire gezondheidszorg en ziekteverzekering die keuzevrijheid garandeert, wordt niet bevorderd door commercialisering. Geert Messiaen: "Het is niet omdat we de Liberale Mutualiteit heten dat we commercialisering zouden goedkeuren. Integendeel, voor ons is gezondheid net geen koopwaar. We moeten te allen prijze de duale gezondheidszorg vermijden waarbij de kwaliteit wordt bepaald door wat je kan betalen. Om dezelfde reden vinden we dat onze mutualiteit zich niet mag verliezen in nevenactiviteiten, incentives en commercieel getinte ledenwerving."

Europa speelt dan ook een steeds grotere rol in het doen en laten van een mutualiteit, vooral het ontbreken van een volwaardig sociaal Europa. De Liberale Mutualiteit ijvert voor een statuut van Europese

mutualiteit, gebaseerd op het Belgische voorbeeld. "Je kan een ziekenfonds niet benaderen als een commerciële onderneming", zegt Geert Messiaen.

Dit gaat in tegen de Europese tendens om gezondheidszorg toch te beschouwen als een economische activiteit die onderhevig is aan concurrentie. Messiaen: "Een mutualiteit is geen verzekering die aan risicoselectie doet. De overgang van ziekenfonds naar zorgverzekeraar, zoals in Nederland, is heilloos. Je hebt daar een basisverzekering en voor andere risico's moet je je apart verzekeren. Het enige dat voor ons telt, is gezondheid bevorderen in een sfeer van solidariteit en zonder winstbejag."

► www.mut400.be

► *Geert Messiaen, Gezondheid is geen koopwaar. Manifest van een liberaal mutualist, Garant, 2009, 158 p., ISBN 978 90 441 2489 7*

► *Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum*

Geert Messiaen (LM): "Het is niet omdat we de Liberale Mutualiteit heten dat we commercialisering zouden goedkeuren."

EEN NIEUWE ONDERNEMINGSVORM VOOR DE ZORGSECTOR

DE COÖPERATIE VERDIENT MEER AANDACHT

SOCIALE ECONOMIE EEN TWINTIGTAL LEIDINGGEVENDEN UIT DE ZORGSECTOR RICHTTE TWEE WEKEN GELEDEN EEN SECTOROVERSCHRIJDEND PLATFORM OP OM AAN “PERFORMANTIEVERBETERING TE DOEN EN DE KOSTENEFFICIËNTIE TE VERHOGEN”. GOED IDEE, HIER WORDEN KRACHTEN GEBUNDELD OM TOT REALISATIES TE KOMEN DIE JE OP JE EENTJE NIET KAN VERWEZENLIJKEN. VOLGENS LIEVE JACOBS (CERA) IS EEN COÖPERATIEVE DE BEST MOGELIJK ONDERNEMINGSVORM DIE DE WELZIJS- EN GEZONDHEIDSSector ZICH KAN DROMEN. **TEKST NICO KROLS | FOTO BOB VAN MOL**

Een coöperatie is een economisch instrument dat gericht is op samenwerking voor zaken die je op je eentje niet beter kan doen. Coöperaties worden ook gebruikt om leemtes in de markt op te vullen. En ze zorgen ook voor lokale en maatschappelijke verankering. Sommige coöperaties gaan bijzonder lang mee. Doordat de leden van de coöperatie economisch delen in de organisatie, werken ze automatisch aan een langetermijnvisie. Lieve Jacobs, programmacoördinator maatschappelijke projecten bij Cera: “Dat is zelfs inherent aan de visie van het werken met een coöperatie. Net als het open en vrijwillig lidmaatschap. Je kan er te allen tijde in- en uitstappen, afhankelijk van de criteria die zijn opgesteld. Een coöperatie is een soepele ondernemingsvorm waarmee je grendels kan

zetten op je marktwerking en je commercialiteit zodat de eisen naar toegankelijkheid en kwaliteit toch bewaard blijven.”

De nood aan medezeggenschap is groter dan ooit. De participatie in een coöperatie gaat verder dan gebruikers- of familieraden. Coöperaties zijn geschikt voor de welzijnssector omdat ze een antwoord kunnen zijn op deze moeilijke periode. Maar coöperatieven op zich zullen de knelpunten van de zorgsector niet oplossen. Lieve Jacobs: “Je mobiliseert er hooguit geld mee, maar coöperaties brengen niet per se geld op. Samenwerking tussen organisaties faciliteren ze natuurlijk wel, vooral op lokaal vlak. Aan coöperaties is niks onethisch. Maar de zorgsector is

bang de bekende paden te verlaten. Coöperatief ondernemen biedt de mogelijkheid de cliënten of hun familie in de organisatiestructuur op te nemen, maar dat wordt door sommigen mogelijk als iets te participatief ervaren. Een coöperatie richt je niet alleen voor je plezier op. Wel omdat een vzw niet voldoet en je er soms mee in een grijze zone terecht komt. Een coöperatie is een vorm van warme zakelijkheid waar een sociaal doel gecombineerd wordt met economische activiteiten. Voor de zorgsector is de aangewezen vorm een coöperatie met het statuut van een VSO (vennootschappen met een sociaal oogmerk). Dat stelt paal en perk aan een doorgedreven commercialisering.”

Lieve Jacobs (Cera): “Coöperatief ondernemen biedt de mogelijkheid de cliënten of hun familie in de organisatiestructuur op te nemen.”

- ▶ *Het volledige artikel lees je op weliswaar.be*
- ▶ *Weliswaar deelt 10 gratis exemplaren uit van de Startersgids van CoopConsult. De eerste tien lezers die een mailtje sturen naar coop@weliswaar.be krijgen er een thuisgestuurd (vergeet niet je postadres te vermelden!).*
- ▶ *Studiedag Coöperaties en zorg – 18 november 2010. Thermotechnisch Instituut (Arenbergpark), Kasteelpark Arenberg 1, 3001 Leuven. Inlichtingen: Annie Van den Wyngaert, 02 246 50 45 of annie.vandenwyngaert@groeparco.be of www.cera.be*
- ▶ *Weliswaar deelt vijf vrijkaarten uit voor de studiedag. De eerste vijf lezers die een mailtje sturen naar coop@weliswaar.be krijgen er een thuisgestuurd (vergeet niet je postadres te vermelden!).*
- ▶ *Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum*

IN DE BEPERKING TOONT ZICH DE MEESTER

BELEID GEWONE ONDERSTEUNING WAAR HET KAN, BIJZONDERE ONDERSTEUNING WAAR HET MOET. DAT IS DE BASIS VAN 'PERSPECTIEF 2020: NIEUW ONDERSTEUNINGSBELEID VOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP', HET LANGVERWACHTE WITBOEK VAN VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN JO VANDEURZEN. **TEKST NICO KROLS**

Met zijn witboek stippelt de minister het beleid voor de zorgsector uit tot 2020. Een greep uit de plannen: mensen met een zware ondersteuningsnood moeten tegen 2020 hun recht op zorg gegarandeerd weten. Er komt een informatieloket dat personen met een handicap verbindt met de juiste diensten en hen informeert over hun rechten. Zij kunnen hulp inroepen om hun noden en vragen te verduidelijken en hun ondersteuningsplan op te stellen en in te vullen. Reguliere kanalen zoals thuis- of gezinshulp krijgen een centralere rol. En dienstverlenende instanties worden omgebouwd tot sociale ondernemingen. Volgens Vandeurzen blijft het noodzakelijk om elk jaar te groeien "omdat de vraag nog zeker tien jaar zal toenemen". In 2010 kwam er 20 miljoen euro bij, goed voor 644 nieuwe plaatsen en 135 PAB's. Dat voldoet niet. De minister wil tegen 2020 een "grote verandingsstrategie" in gang zetten, samen met de administratie en de voorzieningen. Die strategie, uitgewerkt in het witboek, moet leiden tot de inclusie en vermaatschappelijking van de zorg. Ook de gewone diensten, zoals kinderopvang, gezinszorg, verpleegkundigen aan huis, moeten hun deuren maximaal openzetten voor zorgbehoevenden met een handicap. Ook De Lijn, de NMBS en andere openbare diensten moeten hun toegankelijkheid maximaliseren.

De minister wil dat de budgetten meer aan de gebruiker "vastkleven". Dat is de beste garantie om de regie over zijn leven in eigen handen te houden en keuzevrijheid te garanderen. Wie naar een voorziening stapt, zal een voucher krijgen waarmee hij zorg op maat kan inkopen. Wie zelf zijn zorg wil organiseren, krijgt centen. Beide systemen moeten dichter bij elkaar komen, vindt Vandeurzen. "Nu wordt apart beslist over de persoonlijke-assistentiebudgetten (PAB). Dat moet in hetzelfde systeem komen als de zorg in natura. En het statuut van de persoonlijke assistenten is voor verbetering vatbaar."

Er wordt gewerkt aan een nieuw zorggradatieplan,

waarbij de zorgnood nauwkeuriger en objectiever wordt gemeten om de persoon met een handicap een budget op maat van zijn noden toe te kennen. En de toegang tot hulp moet eenvoudiger en directer. De sector zelf wordt uitgedaagd "slimme alternatieven" uit te denken voor de toenemende zorgvraag. Achttien vernieuwingsprojecten, samen goed voor 1,2 miljoen euro, krijgen nu al de kans te experimenteren. "We gaan uit van een inclusief verhaal", zegt Vandeurzen. "Dat betekent gewone ondersteuning waar het kan, bijzondere ondersteuning waar het moet." Daarbij zal de zelfzorg van gehandicapten gestimuleerd worden, in combinatie met domotica en communicatiemiddelen die de zelfzorg verlichten. Ook het sociale weefsel moet worden versterkt, vindt Vandeurzen. Bedoeling is dat er alleen specifieke hulp wordt aangetrokken wanneer de gewone instanties zoals thuiszorg, gezinszorg of thuisverpleging niet voldoen. "Die sector zal zich meer moeten openstellen voor mensen met een beperking", stelt Vandeurzen. "Willen we in 2020 een zorggarantie verwezenlijken, dan moeten we vanaf volgend jaar het sociale kapitaal zo inzetten dat we met dezelfde zorgverstrekkers meer gebruikers beter kunnen ondersteunen. De ombouw van dienstverlenende instanties naar sociale ondernemers zal daarbij helpen."

► [Lees het volledige artikel op weliswaar.be](#)

GEMEENTEN WILLEN MEER VRIJHEID

LOKALE BESTUREN “ALS WE TABULA RASA MAKEN EN BELGIË OPNIEUW Zouden ordenen, dan zouden we beginnen met sterke lokale besturen met eigen financiële verantwoordelijkheid”, zegt Luc Martens, de nieuwe voorzitter van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG). “Dingen die je dicht bij de mensen kunt regelen moet een hoger niveau zich niet toe-eigenen.” EEN GESPREK MET EEN VOORMALIGE MINISTER VAN CULTUUR, GEZIN EN WELZIJN OVER DE UITDAGINGEN VAN DE VLAAMSE GEMEENTEN. **TEKST ERIC BRACKE | FOTO'S BOB VAN MOL**

Na negen jaar vond Jef Gabriëls, burgemeester van Genk en de vorige voorzitter van de VVSG, dat het tijd was voor de aflossing van de wacht bij de VVSG. Hij vroeg aan zijn collega van Roeselare, Luc Martens, om het roer over te nemen. “Dankzij Jef is de VVSG een gezaghebbende vereniging geworden die veel respect geniet. Daardoor kan ze ook veel betekenen voor de werknemers en gemeentelijke mandatarissen.”

Het vet lijkt nu wel van de soep. Ook voor de gemeenten zijn de magere jaren begonnen. Kan een lokaal bestuur nog ambitieus zijn?

Luc Martens: “Gelukkig heeft de Vlaamse Regering beslist dat de budgettaire problemen geen weerslag mogen hebben op de decretaal verankerde groei van het gemeentefonds. Maar de druk op de gemeenten wordt zeker groter. In de tweede pensioenpijler voor de contractuelen is het huidige engagement van minimaal 1% slechts een opstapje. De bijdrage zal ongetwijfeld groeien naar 5,6 of 7%. Bij de statutairen stellen zich evengoed financieringsproblemen voor de pensioenen. Ook na een verhoging van de bijdragen zullen de reserves snel op zijn. De pensioenengagementen zijn dus een gigantische uitdaging. De lokale overheden moeten zelf hun pensioenen betalen. De federale overheid, de gemeenschappen en gewesten halen de pensioenen van hun personeel integraal uit de federale pot. Dat wordt dus zeker een agendapunt. Men kan het probleem niet te lang voor zich uit schuiven, anders worden de inspanningen te pijnlijk.”

Laten we de focus verleggen van het personeel naar de bevolking. Is de toenemende armoede een

aandachtspunt voor de gemeenten?

“Heel zeker, armoede weegt zwaar op het OCMW. Voor de uitkering van leeflonen bestaan federale tussenkomsten. Maar om mensen in hun waardigheid te laten doet het OCMW grote bijkomende inspanningen. Waar mogelijk moeten we in de strijd tegen de toenemende tweedeling in de samenleving ook ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting inschakelen. Het is niet alleen een zaak van inkomensarmoede. Mensen in armoede moeten weer veerkracht en grip op hun leven krijgen. Zonder empathie en doorleefde kennis van hun situatie is die omslag moeilijk te maken. Dat geldt trouwens ook voor allochtonen, waar we eveneens een beroep moeten doen op ervaringsdeskundigheid.”

“OCMW's doen al heel wat om de competentie van mensen te versterken en hen te wapenen voor de arbeidsmarkt. De lokale besturen zijn ook een belangrijke werkgever in de sociale economie. In Roeselare stellen de stad en het OCMW respectievelijk 300 en 178 mensen tewerk in diverse projecten. Voor kleinere lokale besturen is het moeilijker om sociale tewerkstelling te organiseren, maar in steden gebeurt op dat vlak veel.”

U had het over allochtonen. Kan de toevloed van nieuwkomers niet beter worden opgevangen door de lokale besturen?

“Dat de opvang niet loopt zoals het hoort, is vooral het gevolg van het zwalpende en stuntelige federale beleid. Het resultaat is dat we nooit zoveel nieuwkomers hebben gehad. Men betaalt gigantische bedragen aan hotelkosten, maar wat zitten die mensen daar te doen? Door de gang dwalen en op de

Luc Martens (VVSG): “Administratieve vereenvoudiging en verlichting van de voogdij moeten dringend ruimte creëren voor politiek ondernemerschap op lokaal niveau.”

rand van hun bed zitten? Men beschouwt de OCMW's te weinig als echte partners in een evenwichtig spreidingsbeleid. Men moet het potentieel van het OCMW aanboren. Lokale opvang van asielzoekers is niet alleen goedkoper, het vergroot ook de kans op een zinvolle wachtperiode met respect voor de menselijke waardigheid.”

Wat zal de impact van de vergrijzing zijn op onze steden en gemeenten?

“Het lokale niveau moet via vele wegen een antwoord op de vergrijzing geven, van thuiszorg tot residentiële voorzieningen. Als we het over rusthuizen hebben, moeten we ons realiseren dat een bed in de publieke sector duurder is dan eenzelfde bed in de private sector. Dat heeft te maken met het statuut van het personeel. Ieder bed in een Vlaams OCMW-rusthuis is per dag gemiddeld 11 à 12 euro verlieslatend. Roeselare heeft ongeveer 500 bedden, wat op jaarbasis een tekort geeft van bijna 2 miljoen euro. Ik pleit niet voor een afbouw, want we zullen die bedden in de toekomst hard nodig hebben. Ik wil alleen aantonen dat de kosten van de vergrijzing zwaar zullen doorwegen, terwijl de inkomsten dalen. Bovendien krijgt de lokale overheid af te rekenen met stroperige procedures en zware regels. We staan als het ware onder voogdij. Die regels maken alles

duurder, ruim 30% in vergelijking met de commerciële sector. Het publieke ondernemerschap mist ook flexibiliteit en snelheid om met private partners in zee te gaan.”

Is administratieve vereenvoudiging een haalbare kaart?

“Ik hoop het. Onze grootste vijand is de Vlaamse administratie die vastzit in een betuttelende cultuur van controleren, aansturen en rapporteren. Het Vlaamse bestuur is sectoraal opgedeeld. Voor elk domein moeten we beleidsplannen opmaken, terwijl overal het geïntegreerd en inclusief denken wordt gepropageerd. Het is geen bondgenootschap waarbij administratie en lokaal bestuur sparringpartners zijn. In plaats van eigentijdse methodes te hanteren die nopen tot kritische zelfreflectie klampt men zich vast aan een verambtelijke, bevoogdende cultuur, die wantrouwen ten aanzien van de lokale besturen uitademt.”

De bevoegdheidsverdeling tussen het federale niveau en gewesten en gemeenschappen staat volop in de aandacht. Wat met de gemeentelijke bevoegdheden? Vormen die een coherent geheel?

“Gemeenten hebben te maken met provinciale, gewestelijke, federale en zelfs Europese bemoeienis-

sen. Dat is geen heldere context voor een slagvaardig lokaal beleid. Daarom vragen we een interne staatshervorming. Dat op de cheque een handtekening staat van een Vlaamse in plaats van die van een federale minister is voor ons niet de essentie. Democratische beslissingen moeten zich zo dicht mogelijk bij de mensen situeren, anders is de staatshervorming een gemiste kans. We hopen dus dat in de discussie over de staatshervorming het

Luc Martens (VVSG): "Gemeenten hebben te maken met provinciale, gewestelijke, federale en zelfs Europese bemoeienissen. Dat is geen heldere context voor een slagvaardig lokaal beleid. Daarom vragen we een interne staatshervorming."

subsidiariteitsbeginsel ernstig wordt genomen: bevoegdheden die door een lagere overheid kunnen worden uitgevoerd, moet je niet aan een hoger niveau overlaten. Maar subsidiariteit betekent ook dat het bestuur de kerntaken waarneemt en aan de private sector overlaat wat hij even goed of beter kan doen. Er bestaat daaromtrent veel hypocrisie. De privésector wordt gedemoniseerd terwijl onze publieke armpjes te kort zijn om een antwoord te bieden op problemen als de vergrijzing. Privé-investeerders nemen vrede met een winst van 3%, omdat het een risicoloze, stabiele markt is en ze op zoek zijn naar diversificatie van hun portefeuille."

"Als je vandaag België opnieuw zou kunnen maken, dan zou je beginnen met sterke lokale besturen met een groter pakket bevoegdheden en financiële verantwoordelijkheid. Je zou ze ook een grotere schaal geven, want er is voldoende kritische massa vereist om efficiënt en competent te besturen. En uiteraard verdienen ze ook vertrouwen, wat nu al te vaak ontbreekt."

Toch lijkt het alsof intergemeentelijke samenwerking rond sociale projecten slechts mogelijk is als het subsidies oplevert...

"(Knikt) Om het smeert de kat de kandeleer. Een stukje autonomie prijsgeven is blijkbaar niet vanzelfsprekend. Toch blijkt uit screenings naar samenwerkingsverbanden in Midden-West-Vlaanderen, het Meetjesland en de regio Kortrijk dat we op heel veel vlakken stevig samenwerken. In Midden-West-Vlaanderen bestaan meer dan 180 samenwerkingsverbanden waarbij gemeenten direct of indirect betrokken zijn. Hoewel elk van deze initiatieven op zich bestaansrecht heeft, veroorzaken ze een *verrommeling* die afbreuk doet aan de vereiste transparantie, efficiëntie en democratische besluitvorming. Niemand weet wie waar beslist en wat de beleidslijnen zijn. Eigenlijk moet men aan dit interactiegebied, deze multifunctionele schelp, een duidelijke politieke verantwoordelijkheid verbinden. Provincies zullen die rol graag opeisen, maar zij kunnen de bestuurskracht van de gemeenten niet versterken. Bovendien zijn de provincies heel wat minder homogeen dan ze laten uitschijnen. Voor een relevante afbakening moeten we kijken naar sociologische patronen: waar mensen wonen, winkelen, schoollopen, zorg opnemen, uitgaan en werken. Dat is een interessante oefening in de discussie over de interne staatshervorming."

► www.vvsg.be

► [Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum](http://www.weliswaar.be/forum)

DE WERKEN VAN... PIET TEMMERMAN EN ERWIG VAN BUGGENHOUT

Foto Stephan Vanfleteren

Piet Temmerman (*rechts*), hoofdverpleegkundige, en Erwig Van Buggenhout (*links*), neuroloog, maken deel uit van het beroerteteam van het AZ Sint-Blasius in Dendermonde. Bij een beroerte scheurt of verstopt een bloedvat waardoor een deel van de hersenen geen zuurstof krijgt. Voor hun inspanningen om het zorgtraject te verbeteren ontving het team de *Prijs Klinische Paden*. Temmerman: "We houden al jaren een databank bij met gegevens over onze patiënten. Die vergelijken we met gegevens van andere ziekenhuizen en andere landen. Op basis daarvan stellen we verbeterpunten op. Met het geld van de prijs hebben we een toneelstuk op poten gezet dat mensen leert een beroerte te herkennen. Sinds de voorstellingen zien we dat patiënten sneller naar het ziekenhuis komen. Zo kunnen we sneller ingrijpen en de schade beperken."

► www.herkeneenberoerte.be
www.azsintblasius.be

HAANTJE-DE-VOORSTE

WALLONIË DE WAALSE REGERING MAAKT VAN SOCIALE COHESIE EEN TOPPRIORITEIT. VROEGER GING DE AANDACHT VOORAL NAAR DE STEDEN. VANDAAG HEBBEN OOK GEMEENTEN EN DORPEN RECHT OP EEN AANGEPAST BELEID. *WELISWAAR* STAK DE TAALGRENEN OVER EN KEURDE DE COHESIEMETER.

TEKST MARJORIE BLOMME | PORTRETFOTO JAN LOCUS | FOTO STEPHAN VANFLETEREN

Wie dacht dat Vlaanderen altijd haantje-de-voorste was op het gebied van sociale ontwikkeling, moet zijn mening herzien. Het plan van de Waalse overheid om de sociale cohesie te versterken (haar zogenaamde *Plan de Cohésion Sociale of PCS*) is sterk én werkbaar.

Al sinds 1992 experimenteert de Waalse overheid met projecten in haar strijd tegen armoede – projecten waarin ‘sociale integratie’ een sleutelrol speelt. 2001 blijkt een scharnierjaar: dan levert het Waalse

Gewest zijn rapport af over ‘sociale cohesie’ waaruit later het bekende ‘*Contrat d’Avenir de la Wallonie*’ ontstaat. Dit contract betekent een sleutelmoment voor de organisaties in het middenveld die werken rond de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting. Aanvankelijk ging alle aandacht naar de steden: vooral daar zou het sociaal weefsel aangetast zijn. Mensen kennen elkaar niet meer, verdwijnen in de anonimiteit, met onbegrip en intolerantie als gevolg. Gaandeweg groeide het besef dat er ook in de kleinere gemeenten, en zelfs in de dorpen nood was aan een beleid. Sinds januari 2009 zijn alle gemeenten opgenomen in het PCS.

Initiatiefnemer én bezieler van het PCS is van bij het begin de *Direction Interdépartementale de la Cohésion Sociale de la Wallonie* dat onder leiding van Carine Jansen staat. “We hebben in de afgelopen twintig jaar een hele weg afgelegd”, zegt Jansen. “Vroeger focusten we op armoedebestrijding en de strijd tegen sociale uitsluiting. Vandaag willen we ieders fundamentele rechten verzekeren. Ons engagement is niet veranderd. We blijven ijveren voor een sterker sociaal weefsel. Alleen doen we het nu vanuit een ander perspectief.”

Met het PCS wil Wallonië een betere samenhang vinden tussen de verschillende spelers in de samenleving. “Je begint daarvoor het best op lokaal niveau”, zegt Jansen. “Daar kennen de spelers elkaar het best, kunnen ze elkaar beter inschatten en zijn de drempels voor de bevolking ook minder hoog.”

Wat houdt het PCS precies in?

Carine Jansen: “Wij gaan uit van de fundamentele rechten van de mens: het recht op een woning, een waardig inkomen, opleiding, werk en gezondheid. Daarnaast vinden we dat mensen recht hebben op een socioculturele ontwikkeling en een algemeen welzijn.

Dat is voor ons het concrete, het belangrijkste. Sociale cohesie is een containerbegrip, daar zijn we ons van bewust, maar voor ons betekent het meer dan een modegebonden fenomeen. Het is voor ons topprioriteit dat iedereen, iedere Waal, gelijke rechten en kansen krijgt en evenveel toegang krijgt tot die rechten. Daarnaast vinden we het natuurlijk ook cruciaal dat iedereen kan deelnemen aan het sociaal leven en erkend wordt om wie hij of zij is.”

Jullie hebben een nauwkeurige meting van de situatie gedaan, nog voor er sprake was van een implementatie van het PCS.

“We vonden het inderdaad belangrijk dat we eerst elke gemeente apart zouden bestuderen en bekijken wat de specifieke noden en verwachtingen van de bevolking waren. Daarom ontwikkelden we een meetinstrument, de *Indicateur synthétique d’accès aux droits fondamentaux*. Daarmee konden we vrij precies inschatten in welke mate de bevolking toegang had tot een waardige woonst, een waardig inkomen, gezondheidszorg, socioprofessionele en culturele ontwikkeling. Op basis van die resultaten werden de gemeenten gerangschikt volgens hun ‘nood aan een PCS’: de gemeente Farciennes scoorde het hoogst en de gemeente Lasne het laagst op die schaal.”

Hoe hebben die resultaten bijgedragen tot het ontwikkelen van een PCS?

“Ze vormden er de basis voor. De cijfers lieten het de gemeenten toe om hun pijnpunten onder ogen te zien. Zo wisten ze in welke mate ze nood hadden aan een PCS. Van de 253 Waalse gemeenten hebben er 147 positief gereageerd op onze oproep om mee te werken. Zij hebben op hun beurt een portret gemaakt van hun gemeente: wat waren de problemen, de noden en verwachtingen van de bevolking? Op basis daarvan moesten ze een project voor sociale cohesie opstellen. Dat moest voldoen aan de doelstellingen die we vooropgesteld hadden: de sociale ontwikkeling in de wijken verbeteren en de strijd tegen alle vormen van armoede en onzekerheid aangaan.”

Kun je zomaar hetzelfde plan toepassen in al die verschillende gemeenten met hun verschillende problematiek?

“We werken met vier pijlers – zoals gezegd: wonen, gezondheid, het aanhalen van de sociale banden en ‘socioprofessionele integratie’. De aandacht voor die pijlers hangt af van de noden van de gemeente. Want natuurlijk heeft niet elk dorp dezelfde bevolkingssamenstelling of geografische ligging. Dat laatste heeft overigens een grote invloed: ligt een dorp in de buurt van een stad of juist ver ervandaan? Ook de bevolkingssamenstelling is een bepalende factor. We werken met

Carine Jansen, Direction Interdépartementale de la Cohésion Sociale de la Wallonie: “Met het Plan de Cohésion Sociale gaan we uit van de fundamentele rechten van de mens: het recht op een woning, een waardig inkomen, opleiding, werk en gezondheid.”

een ‘indicator’. Die meet hoe hoog de gemeente scoort op de socialecohesieschaal. We hebben gevraagd aan de gemeenten om in hun PCS rekening te houden met de resultaten van die metingen.”

Hoe hebben jullie de gemeentebesturen – die traditioneel toch op hun autonomie staan – overtuigd om mee te werken?

“Het PCS pakt de echte problemen aan. Bovendien worden de gemeenten meer gesubsidieerd naarmate hun problemen groter zijn. Hoe hoger ze scoren op de *indicateur*, hoe groter het budget. Dankzij dat objectieve meetinstrument zijn de problemen makkelijk te rangschikken en ontstaan er ook geen discussies.”

► Meer informatie vindt u op de website www.cohesionsociale.wallonie.be

► Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

MET HET PLAN DE COHÉSION SOCIALE WIL WALLONIË EEN BETERE SAMENHANG VINDEN TUSSEN DE VERSCHILLENDE SPELERS IN DE SAMENLEVING.

ARM MAAR PROPER

Dé armoede bestaat niet. Ze is een optelsom van persoonlijke verhalen, omzwervingen, keuzes en tegenslagen. Minder gekend is de omvang die armoede in ons land aanneemt: ruim 15% van alle Belgen leeft onder de armoedegrens. Tom Naegels en Marjorie Blomme stellen vast dat we armoede niet zelden ontwijken. Het is alsof we een ingebouwde gps hebben die ons voorbij lastige situaties stuurt. In de subtiel genoteerde getuigenissen die Naegels en Blomme verzamelen, krijgen mensen in armoede een gezicht.

De langste verhalen zijn de beste. Zo is er het relaas van een ervaringsdeskundige in de armoede die zich voortdurend afvraagt waar haar leven toe zal leiden. Het is een zeer lucide vrouw die met pijnlijke nauwkeurigheid vertelt waar het met haar fout is gelopen. Die luciditeit deelt ze met de meeste getuigen in dit boek. Wat meteen een van de grote vooroordelen over mensen in armoede onderuithaalt: dat het sukkelars zijn die niet beter weten.

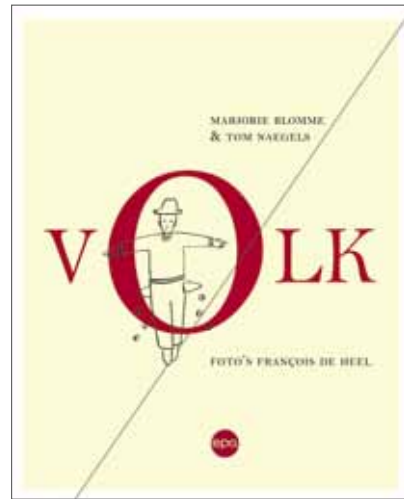
Volk is geschreven zonder oordeel, wat soms moeilijk vol te houden is. Het woeste verhaal van Lieven, de succesvolle verkoper van Vietnamese loempia's die zich laat rollen door een Afrikaanse vrouw, is geen toeval. De man in kwestie heeft flink zijn best gedaan om de situatie onmogelijk te maken. Maar het is wel relevant om vast te stellen hoe moeilijk het voor mensen in armoede is om opnieuw te beginnen. Schuldbemiddeling is één zaak, je leven totaal heroriënteren is nog wel wat anders.

In dat opzicht is het verhaal van Alain, een man op de dool die in een vluchthuis voor vrouwen zijn toekomstige echtgenote vindt, een opluchting. "À propos", zei ik toen, 'zit er hier toevallig geen goede vrouw voor mij?' Er zijn mensen die dat een rare vraag vinden, maar het is de beste vraag die ik ooit heb gesteld. Mijn zus hoefde niet lang na te denken. Ze wees meteen naar de vrouw die naast haar zat. 'Kim', zei ze. 'Kim is een hele goeie.' En Kim en ik, we keken naar elkaar en we wisten: ja." Het kan dus, opnieuw beginnen.

Weliswaar-medewerker Marjorie Blomme is coauteur van *Volk*. Het boek bevat foto's van François De Heel en een nawoord van Lize Van Dijck (OASes). Het boek verschijnt naar aanleiding van het Europese Jaar van de Bestrijding van Armoede en Sociale Uitsluiting.

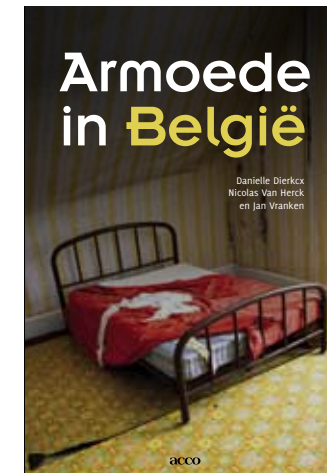
© François De Heel

Marjorie Blomme en Tom Naegels, *Volk*, EPO, 2010, 184 p., € 17,50, ISBN 9789064457135

ARMOEDE IN BELGIË

België is tot het eind van het jaar voorzitter van de Europese Unie, tijdens het Europees Jaar van de Bestrijding van Armoede en Sociale Uitsluiting. In dit boek worden de Belgische toestand en ons armoedebeleid geschetst. Het boek verschijnt tegelijk in het Frans, Engels en het Nederlands.

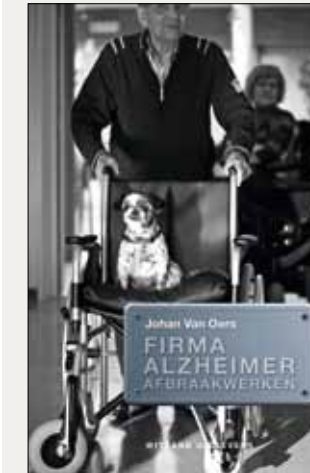

Danielle Dierckx, Nicolas Van Herck en Jan Vranken, *Armoede in België*, Acco, 2010, 180 p., € 19,50, ISBN 9789033481123

FIRMA ALZHEIMER

AFBRAAKWERKEN

Alzheimer is een ziekte waar steeds meer mensen mee kampen. Er is behoefte aan verhalen waarin mensen zich herkennen. In dit boek bundelt Johan Van Oers tien beklijvende verhalen uit de realiteit van de verzorging van mensen met Alzheimer.

Johan Van Oers, *Firma Alzheimer Afbraakwerken*, Witsand Uitgevers, 2010, 200 p., € 17,95, ISBN 9789490382254

Weliswaar.be

Welzijns- en gezondheidsmagazine voor Vlaanderen uitgegeven door de Vlaamse overheid – Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Jaargang 16 – nummer 5
Editie november-december 2010

Redactie: Nico Krols, Liesbeth Van Braeckel

Eindredactie: Harold Polis

Medewerkers: Marjorie Blomme, Eric Bracke, Ria Goris, Stefanie Van den Broeck

Tekeningen en cartoons: Ief Claessens, Gideon Kiefer, Mieke Lamiroy, Elisabeth Noels, Nora Theys

Fotografie: Jan Locus, Stephan Vanfleteren, Bob Van Mol

Directie: Liesbeth Van Huffelen

Verantwoordelijke uitgever: Marc Morris, secretaris-generaal, Koning Albert II-laan 35, bus 30, 1030 Brussel

Contactpunt Nederland: Arthur Jansen Advies

Productie: Roularta Custom Media

Oplage: 44.000

Abonnementen, adreswijzigingen, annuleringen: weliswaar@abonnements.be of 078 15 22 50. Bij adreswijziging oud én nieuw adres en abonnenummer vermelden. Ontvang je te veel of te weinig exemplaren? Laat het ons weten. Geef het abonnementsnummer op dat bij je adres vermeld staat.

Redactie: info@weliswaar.be.

Tel.: 02 553 33 76 of 02 553 07 32.

Fax: 02 553 31 40.

Vlaamse overheid – Departement WVG Weliswaar

Koning Albert II-laan 35, bus 30, 1030 Brussel

Wil je een kort bericht plaatsen? www.weliswaar.be

De inhoud van de artikels weerspiegelt niet noodzakelijk de visie van de Vlaamse overheid.

Weliswaar kan geen lezersbrieven openemen. Je reactie is altijd welkom op het redactieadres of info@weliswaar.be en www.weliswaar.be/forum

Weliswaar wordt gedrukt op milieuvriendelijk papier.

WIW 96.10 – JG 16/nr. 5

Lid van de Unie van de Periodieke Pers

► Weliswaar deelt 5 exemplaren uit aan wie voor 10 november een mailtje stuurt naar volk@weliswaar.be (vergeet niet je postadres te vermelden!).

VAN DE REGEN IN DE DRUP

Steeds meer jongeren uit gewone gezinnen komen op het slechte pad terecht. In dit boek zoekt Ria Goris wat er fout gaat en laat de jongeren aan het woord. Hun getuigenissen worden aangevuld met gesprekken met een politie-inspecteur, een jeugdrechter, een contexttherapeute en de moeder van een jonge plegger. Crimineel gedrag door jongeren uit gewone gezinnen is nog een groot taboe. Als Ria Goris aan vrienden, kennissen of collega's vertelde dat ze

werkte aan een boek met de verhalen van criminele jongeren, dan kreeg ze niet zelden een nieuw verhaal te horen: over de eigen zoon of dochter die over de schreef gegaan was. Er leven nog veel misvattingen over jonge criminelen. Slechts een minderheid van hen zou weer op het rechte pad geraken. Criminele jongeren zouden nooit een goede opvoeding hebben gehad. Vaak zijn criminele jongeren ook de aanleiding voor populistische en makkelijke uitspraken: ze 'allemaal wegstoppen' is echter geen oplossing.

Ria Goris, medewerker van *Weliswaar*, geeft een begin van antwoord op de vraag waarom jongens en meisjes uit de middenklasse de verkeerde weg kiezen en wat hen dan weer op het rechte pad brengt. Kern van het boek: er is een weg terug.

Ria Goris, *De weg terug. Bekentnissen van (ex-) criminele jongeren*, Van Halewijk, 2010, 224 p., € 17,50, ISBN 9789461310132

► Weliswaar deelt 5 exemplaren uit aan wie voor 10 november een mailtje stuurt naar weg@weliswaar.be (vergeet niet je postadres te vermelden!).

HANDBOEK JEUGDBESCHERMINGSRECHT

Dit boek biedt een volledig en helder overzicht van de jeugdbescherming. Het is bevattelijk en kritisch geschreven, en bruikbaar voor zowel rechtspractici, studenten als actoren uit het werkveld van de jeugdhulpverlening en de administratie.

Johan Put, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, Die Keure, 2010, € 89, ISBN 9789048606627

RUIMTE VOOR WONEN

TRENDS EN UITDAGINGEN

Hoe zullen we in de toekomst wonen? Gaan we nog met meer buiten de stad wonen? En hoe bepalen de sociaal-culturele trends het aanbod op de woningmarkt? Ook de demografische ontwikkelingen worden door de auteurs onder de loep genomen.

Pascal De Decker, e.a., *Ruimte voor wonen. Trends en uitdagingen*, Garant, 2010, 102 p., € 30, ISBN 9789044125894

► Meer boeken: www.weliswaar.be

Fort Europa. *Weliswaar* deelt vijf exemplaren uit van *Aller/Retour*, het boek van Michael De Cock en Stephan Vanfleteren. Zij trokken naar de Europese buitengrenzen en vervolgens naar de Afrikaanse kusten waar gelukzoekers klaarstaan om te vertrekken.

p. 26

Foto Stephan Vanfleteren

Afgiftekantoor Gent X
Roularta Media Group
Meiboomlaan 33, 8800 Roeselare

TIJDSCHRIFT

Weliswaar, welzijns- en gezondheidsmagazine
verschijnt zesmaal per jaar
(februari, april, juni, september, november, december)
Machtigingsnummer 2386570
Erkenningsnummer P3A8091

UV